

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

IDUN

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: FRITHIOF HELLBERG.

ESAIAS COLLIN VID SITT ARBETS BORD. FOTO FÖR IDUN AF A. WESTER.

ÅRETS AKADEMISKE PRISTAGARE.

DEN DIKTARE, som på Svenska Akademiens högtidsdag den 20 dennes fick motaga den ej allt för vanliga utmärkelsen af akademiens mindre guldmedalj, är ingalunda obekant för denna tidnings läsare och ej heller i allmänhet för dem, som äga vittra intressen. Namnet *Esaias Collin* har under de sista sju, åtta åren stått att läsa på ett par dikthäften och ej sällan under klangfulla verser i tidskriter och dagspress.

Collins diktprofil torde väl också med allt detta vara utmejslad nog. Han är framför allt en *hemmets* sångare, som finner livvets starkaste poesi i den kärlekslycka, som med aldrig sloknad värme strålar från härdens bränder. Hans form yppar ingen invecklad orkestrik, den är enkel, men genomsusad af en skarp hörsel för klang och välljud. Om C:s diktning därför i mångt och mycket tydligare länkas samman med gångna släktleds sång än de flesta af dagens harpolekare, så är hans horisont icke desto mindre just den tids, i hvilken hans egen puls slår, och han har funnit mångt ord af skälfvande fråga inför tidens sällsamma syner.

Jag tror, att de bästa af C:s poetiska egen-skaper skola återfinnas just i den lilla diktsamling *Sonetter*, hvarmed han nu eröfrat ett akademiskt pris, och ur hvilken Idun här invid är i tillfälle meddela ett litet urval. Där ett motiv likt huldran i skogen plötsligt mött och

tagit hans sinne, har han med sonett-ciselörens stilfulla konst gjutit dess glödande massa i de afmätta, stränga strofernas form. Han har varit ute på pärlfiske, såsom han själf säger i inledningssonetten.

Esaias Collin står i sina bästa år — född 1866 i Björnstorp i Skåne. Sattes tidigt i praktiskt arbete — järnvägstjänst — så tidigt till och med, att han fick afstå från den hvita mössa, som det följande året skulle skänkt honom vid Lunds högre allmänna läroverk. Sju år tillbragtes så i Dalarne, och att de åren icke skulle gå spårlost förbi för en gryende diktare med vaket natursinne, behöfver knappt påpekas. Kom så 1895 förflyttning som stationsinspektör till Mariefred vid Norra Södermanlands

järnväg. Liksom Dalarnes ståtliga konturer så speglas också Sörmlands idylliska vatten i Collins verser. Nu är vår pristagare trafikchefsassistent och kontrollör vid nyssnämnda järnväg och har sin bostad i Eskilstuna, industristaden, där han också naturligtvis idkar konstsmide — af vårt klangfulla språks malmer.

År 1895 fick C. hedersnämmande af Svenska Akademien för dikteykeln "Ur Arild Ugerops saga" och två år därefter samma utmärkelse för den episka dikten "Mickel i Tenhult", som utgifvits på A. Bonniers förlag. År 1902 kom en ny bok af C., "Spelman Hjärtas visor", där en grupp sånger (Ett hem) också särskildt omnämnts af akademien. C:s dikter ha i allmänhet rönt ett välvilligt mottagande af kritiken, icke minst hans sista häfte, då en kritiker af Oscar Levertins rang framhöll den fina anda, som slår till mötes ur denna en nobel personlighets känslövärd.

Den som närmare känner Esaias Collin och hans soliga hemlif, förstår så lätt, att hans manliga, hoppfylla diktnings ideal icke gärna kan vara annorlunda. När man är frisk och glad och har en älskvärd hustru och en äppelkindad pojke, är det kinkigt nog att anlägga världssmärtans intressanta drag. Det får lämnas åt de öde ungarlidskamrarnes diktare, som kunna ha sina skäl att vara bittra och sönderslitna.

K. LG.

FYRA DIKTER AF ESAIAS COLLIN.

UR EN SAMLING SONETTER, BELÖNAD MED SV. AKADE:S ANDRA PRIS DEN 20 DECEMBER 1904.

HELIGT RUM.

TAG SKORNA tyst af dina fötter, broder, och nalkas ödmjukt detta vigda rum, där tårpilns skugga bleker dagern skum kring kullen, där hon sofver ut, vår moder.

Kom ej från livvets stormupprörda floder till denna platsen torftigt själaljum. Blott varm om hjärtat och af andakt stum du äger rätt att vrida hit ditt roder.

Finns än för dig i livvets tomma vimmel en skymt af väg till en förlorad himmel, så ständar porten vid din moders graf.

Som förr till hennes bröst lägg dig mot kullen, och du skall höra slagen än ur mullen från detta hjärta, som du döden gaf.

TILL EN LIDANDE.

SOM NÄR en mask i det fördolda gnager med aldrig slappadt nit på ekens rot, det stolta trädet, som stått stormar mot, ohjälpligt vissnar midt i sommarns dager,

så syns mig att ett hemligt ondt förtager din mankraft med ständigt större hot, fastän med kristligt mod och utan knot ditt svåra lidande du tyst fördrager.

Jag ville bjuda helande förband, men kan blott trycka varmt din tärda hand, djupt rörd inför det tyngsta utaf öden,

och önska tyst, att snart jag möta får, när fylld af saknad jag ifrån dig går, uppå din tröskelsten befriarn döden.

HÄLSNING TILL SILJAN.

DU BLÅA ÖGA uti Dalarna,
min bästa vän från ungdomsåren bleka,
nu hör min bön, som vill dig ljuft beveka,
så mildt som aftonsus i alarna.

En gosses kind i furusalarna
invid din strand låt hälsans vindar smeka,
låt sommarsolens alla strålar leka
ikring hans lek på farstusvalarna!

Se, jag har sändt det bästa, som jag har,
till dig, du vän från bleka ungdomsår —
gör honom god, gör honom fast i viljan!

O, hör min bön, du kära gamla Siljan!
Hvar skall min gosse växa stark och stor,
om ej hos dig, vår frihets ättemor?

Sommaren 1904.

ETT GAMMALT FAMILJEPORTRÄTT.

In memoriam.

UR RAMENS GULDLIST, nött och blekt af
åren,
i mörknad olja ler mot mig din bild.
Röd rundas kinden, blicken lyser mild
och fryntligt glad inunder ögonhåren.

När än min faders syster stod i våren,
vardt hennes sköna lyckodrom förspilld,
när ifrån dig hon af den makt blef skild,
som ofta allt för tidigt bäddar båren.

Hon bar sin tunga sorg med upprätt äne,
det kan jag vittna utan skryt om henne,
som kom och gick ett solsken jämt där hemma.

Nu sedan länge långt från jordens dalar
hon bor hos dig. Porträttet stilla talar
till mig med gamla kära sagors stämna.

Hvilket munvatten skall man använda?

Intyg: Den bekantskap jag gjort med *Azymol*, har varit uteslutande angenäm och vill jag särskildt framhålla dess utomordentligt angenäma och uppriskande smak samt dess förmåga att upplösa fett- och slemartade beläggningar å tänder och slemhinna; och uppfyller *Azymol* de fordringar man ställer på ett det bästa munvatten och kan sålunda med allt skäl rekommenderas.

Stockholm den 22 Nov. 1899.

Henrik Welin,
legitimerad tandläkare.
Lärare vid Karol. instit. Tandläkareinsittution.

HVEM KNACKAR?

JO JULEN — den trefaldt välsignade julen! Öppna dörren på vid gafvel och bjud honom vara välkommen. Tag emot honom med öppna armar, och om du är nog lycklig att äga ett hem, så red till fest som för en hjärtans kär gäst; ty julen är ämnad att vara en ljuspunkt i vårt lif.

Och vi behöfva ljuspunkter. Julen bör vara ett kärt minne, en kommande, efterlängtd glädje, en stråle sol mellan gråa moln.

Få äro väl de, som helt och hållet stänga julen ute, men många, många öppna sin dörr helt motvilligt och blott af gammal vana — det ska' ju så vara, alltså är man tvungen. Och så blir julen blott en grötens, lutfiskens och julklapparnes tid; några dagar, som visserligen inte äro riktigt lika alla andra dagar, men som man ändå inte har orsak att minnas med saknad, då de väl äro öfver.

Ack, den som blott med motvilja släpper julen in i sitt hem, som jämrar och gnatar öfver allt besvär och alla kostnader julen för med sig — den vet sannerligen inte, hur orätt han gör sig själf. Vårt fattiga lif bjuder på så få glädjedagar, att vi böra ta väl vara på de, som finnas.

Och alla högtidsdagar kunna bli till glädjedagar, till efterlängtda hvilopunkter på vår lefnadsstig, men i synnerhet är detta fallet med julen.

Alla minnas vi väl vår barndoms jul, denna förtjusande mystiska tid, denna ljuspunkt i vår tillvaro. Men vi minnas också, hur sagoskimret så småningom vek för verklighetsljuset och förlorade största delen af sin trollkraft. Hvari låg orsaken? . . . Åh, vi hade ju vuxit upp till stora, förståndiga människor och kunde alltså inte längre finna nöje i de barnsliga lekar och naiva upptåg, som förr beredt oss så stor fröjd.

Men hvarför skola vi nödvändigt lämna den sanna julglädjen kvar i barndomen, växa ifrån den och kasta den åsido, liksom vi växa ur våra barnskor? Hvarför inte i stället låta den växa med oss — hvarför inte söka göra de barnsliga lekarne och de naiva upptågen sådana, att de kunna roa äfven stora, förståndiga människor? . . .

Jag vet godt, att det går, om man bara vill ärligt försöka . . . och man ångrar sig inte. Jag vet också, att de äro få, som ej känna en gnista af barndomsglädje väckas till lif i sitt hjärta vid åsynen af en strålande julgran. Låt inte förståndet kväfva den gnistan, utan sök i stället få den att blossa upp — kanske går det lättare än man tror.

Först af allt: gör jul i rummen. Vänd upp och ned på hela huset, om så skulle fordras: sky ingen möda, om den kan tjäna till att höja trefnaden och gifva julen ett särskildt, karaktäristiskt behag, hvars blotta minne kan värma hjärtat. Försök att tänka ut några vissa, för julen egenartade anordningar, leta upp alla gamla trefliga bruk och sedvänjor och låt dem så komma åter jul efter jul — men *aldrig* annat än vid julen. Gif hvarje högtid dess särskilda prägel, låt den blifva mer än ett begrepp, en dag i almanackan — gif den lif!

Då är målet hunnet: vi ha vunnit en del af barndomsglädjen tillbaka.

Många anse sådana extra tillrustningar vara ett onödigt besvär; därför bli också helgerna för dem blott en död tid, ett kort uppehåll i arbetsknogets eviga enahanda.

Och dock kan det ofta behöfvas så litet för att kalla fram feststämningen och väcka glada minnen till lif; en bagatell kan vara nog.

För mig är julen som tre klart brinnande ljus i en grann pappersstake. Det är mitt första minne af julen och det skall nog följa

mig lifvet ut. Jag kan inte tänka mig julen utan dessa tre ljus.

Det var en gång, då jag var ett litet barn och gick och väntade på julen. Jag visste icke rätt, när den skulle komma, men så vaknade jag en morgon med en underlig känsla af spänd förväntan. Ett klart sken hade väckt mig, och skenet kom från tre tindrande ljus i en brokig pappersstake. Då visste jag, att julen stod midt i rummet. . . . Ännu i denna dag kan jag känna samma känsla vid anblicken af de tre julljusen.

Och granen — är inte den en del af julen? Det gör mig så ondt, när jag hör en husmoder säga:

— I år bry vi oss inte om någon gran. Nu ha barnen blifvit så stora, att de böra ha vuxit ifrån sådant där. Jag vill då visst inte underkasta mig samma besvär som förr om åren. — Sista julen bara! — ja, jag säger väl det! . . . trodde jag inte jag skulle få gråa hår, innan alla barren blifvit utsopade.

Säg aldrig så. Betänk, att med de sista barren sopar man ut julen och en del af barndomsglädjen. Sök i stället hålla dem kvar i det längsta och bevara hjärtat friskt, ty blott den, som har ett förtorkadt hjärta och en trång själ, saknar förmåga att glädja sig åt litet.

Det finns så många sätt att göra julen till en verklig fest, en dagarnes dag.

Min far brukade berätta, att i hans hem plögade man vid julen pryda sängarne på ett särskildt sätt. Öfver hvarje bädd hängdes en s. k. sänghimmel, och kring den draperades lätta, hvita gardiner, som i djupa veck hängde ned på alla sidor och omslöt sängen som ett hvitt moln.

Och professor Samuel Ödmann berättar i sina "Minnen från hembygden och skolan", hur man i hans barndomshem till julen brukade sätta gran- och enris i stora krukor och se'n sticka in lysande pappersblommor bland det gröna.

Det är en naiv prydnad, men den passar julen, liksom den friskt doftande, gröna julkronan passar julen långt bättre än den dyrbaraste kristallkrona.

Bind den på ett stort tunnband — eller ock tre små i klöfverbladsfasen — gör ljushållare af ståltråd och sätt dem i en krans rundt om, stick bjärt färgade pappersblommor i det gröna eller i brist på blommor brokiga rosetter, och häng se'n upp julkronan i stadiga, röda band samt fäst en mistelkvist därunder. — Och var säker om, att en fläkt af verklig julstämning strömmar ut från de tindrande ljusen i den friska, gröna kransen.

Glöm inte att ställa den brokiga pappersstaken på julbordet, och duka se'n på bästa sätt.

Ett mycket trefligt bruk är att låta julbordet stå orubbadt under hela helgen. Utstyrelsen får naturligtvis bli efter råd och lägenhet och kan varieras i det oändliga med mat, sötsaker, frukt och mångahanda "trefligheter". Men en s. k. julhög måste dock finnas på julbordet. Dit hör en stor saffranskuse, ofvanpå hvilken placeras en stapel af olika sorters bullar. Kring denna stapel sätter man se'n gubben, gumman, grisen och boken af pepparkaksdeg och lägger därpå en krans af fina grankvistar, lingonris, järnek ell. dylikt rundt hela julhögen. Mycket behändigt ser det ut att sätta små kulörta julgransljus i det gröna.

Smält ljusen en smula bara och sätt fast dem på små pappskifvor, så stå de bra.

Jag har en liten jultomte, som bara får komma fram till hvar jul, men då ser han också så gemytlig och treflig ut, att man blir glad af att se honom.

Med litet händighet kan man lätt göra en liknande. Gör stommen af ståltråd och linda bomull omkring, tills han blir riktigt trind och

En delikat dessert tillagas på ett par minuter af

Lagermans Dessert-gelè-pulver "TOMTEN".

välfödd. Sätt rätt höga, röda sockor på hans fötter och stoppa dem fulla af hagel eller något annat tungt, så faller han inte på näsan. Röda vantar går lätt att tillverka af flanell, och hans hufvud kan man göra af ett äggskal, på hvilket man målar ansiktet och limmar fast en duktig näsa af vax. Ännu bättre är förstås att modellera hela hufvudet i vax för den som så kan. Här och skägg äro af bomull, i handen har han en staf och på hufvudet en röd topplufva. Se'n tror jag, att han skall försvara sin plats på julbordet.

Mycket trefligt är att draperas upp duken med buketter af grönt, pappersblommor, berberis eller dylikt, och kan man därtill skaffa sig en julbonad att pryda väggen ofvan julbordet med, så är jag viss om, att den rätta helgdagsstämningen inte skall dröja att infinna sig, ty det är just sådana små festliga anordningar, som ge julen dess prägel.

En julbonad kan man godt göra sig själf, om man har en smula artistisk begåfning. Då den bara skall användas en gång om året — oftare får den inte synas, om den ej skall förfela sitt ändamål — så behöfver man inte dyrare material än stadigt spännpapper och vattfärger — alltså en affär på knappt en krona. Modeller finns godt om nu för tiden, se'n gamla tiders naiva konstproduktioner börjat letas fram och komma i ropet. Välj blott ett motiv, som anspelar på julen och är riktigt muntrande i sin naivitet.

Jag kunde ha massor af förslag att framställa, men hvar och en, som älskar sitt hem, finner nog själf bästa sättet att pryda det.

Ett vill jag dock säga: håll styft på gamla sedvänjor, ty de göra julen till hvad den bör vara; och känner man inte till några gamla bruk, så finn själf på nya och låt dem bli till ett med julen.

Jag vet ett hem i en småstad, där familjen hvarje julafton samlades i handkammaren för att dricka förmiddagskaffe, och ett muntrare kafferep fick man leta efter. Hur bruket kommit upp, visste ingen, men det skulle så vara och hörde nu en gång julen till.

Och så de trefliga "uppsittsnätterna", då ungdomen samlas för att sy julklappar, då man berättar spökhistorier så att håren resa sig på hufvudet, medan kaffepannan puttrar så hemtrefligt i kakelugnen.

Ja, låtom oss bereda oss att värdigt taga emot julen, hvar och en efter sin förmåga. "Lucia" har ju redan den 13 dennes kommit som förebud. I den tidiga vintermorgonen, då mörkret ännu låg tätt öfver jorden, stod hon plötsligt vid vår bädd och neg så vackert. Klara små ljus tindrade i hennes gröna krona, och den hvita dräkten var prydd med friska, barrdoftande girlander. Så kom hon att förkunna julens ankomst, och som bekräftelse bjöd hon oss de första läckra julbullarne till morgonkaffet.

MALIN ÖDMANN.

Nu är tiden inne,

ärade läsare, att förnya prenumerationen å Idun för nästa år, för så vidt tidningen från årets början utan afbrott skall komma Eder till handa. Men dessförinnan torde Ni böra taga del af *vår anmälan för 1905*, hvilken finnes införd å sid. 633 i dagens nummer. Af densamma framgår, att Idun äfven för nästa år har att bjuda på en hel del *värdefulla nyheter*, samt att inga kostnader komma att sparas för att Idun allt fortfarande skall kunna häfda sin obestridda plats som landets

främsta och innehållsrikaste, gedignaste och mest underhållande illustrerade veckotidning.

LOVISAS JULHISTORIA. AF CABRILOLO.

DET JAG SKALL berätta hände för några år sedan, men det kunde lika gärna hafva inträffat i går.

Det var en eftermiddag på själfva julaftonen. Allting var iordningsställt för aftonens högtid, och jag var ledig från alla bestyr. Jag var just sysselsatt med att gäspa öfver en massa jultidningar och hade slutat den senaste upplagan af "Den gamle kamrerns julafton", då jag hörde några tassande steg öfver mattan. Jag vände på hufvudet och fann, att det var Lovisa.

Lovisa var en gammal trotjänarinna — en jungfru behöfver numera inte vara många år på ett ställe för att kunna kallas för trotjänarinna. Hon hade ett kantigt väsen, tyckte utomstående, men en massa inre förtjänster, till hvilka jag räknar motvilja mot skvaller och kafferep. I stället älskade hon att om kvällarne, sedan arbetet för dagen var slutadt, studera romanböcker och tidningar vid det sparsamma skenet af en kökslampa.

Hon hade varit gift med en vaktmästare, hvilken inte förstod sitt yrke bättre än att han afled, kvarlämnande åt sin änka ingenting annat än en anspråkslös pension på 200 kronor.

Vaktmästarefrun hade en dotter, hvilken var fager till utseendet och slutade med att tjusa en kassör med 4,000 kronors lön. så att han gifte sig med henne.

Själf fick Lovisa ta tjänst, och på den vägen är hon fortfarande.

— Herrn — började Lovisa — i går kväll, då herrn var borta, satt jag och läste alla de här tidningarna herrn hade med sig hem. Jag bad frun om lof först.

— Jaså, du ber frun om lof att få läsa mina tidningar.

— Frun tyckte inte det gjorde någonting. Jag läste en massa historier, julberättelser, tror jag de kallte's för, och i alla berättelserna taltes det om en del saker, som inträffade på julaftonen. Det är märkvärdigt hvad det händer mycket på julafton.

— Det är sant. Det är en händelserik kväll.

— Jag tror att di, som skrivit så'na där saker, bara låss som om det inträffat. Men nu har jag tänkt att också jag skulle kunna författa en sådan där roman. Det är väl inte svårt.

— Det beror på, om man kan det.

— Jag tror nog jag kan. Frun sa' att hon inte behöfde mig på en lång stund. Vi ha allt färdigt i köket, och därför kunde jag gå in till herrn. Om herrn nu vill hjälpa mig och skriva upp det åt mig, så ska jag tala om historien.

— Men då blir det ju jag, som författar.

— Herrn skrifer, men det är jag, som hittar på hvad som ska skrivas.

— Godt. Jag är färdig. Diktera nu hvad Lovisa vill ha skrivet.

— Det var en fattig änka, som varit hustru åt en vaktmästare och hvars dotter blifvit gift med en bättre karl, som var kassör.

— Du har en märkvärdig förmåga, Lovisa, att dölja de verkliga personer, som du använt till modell.

— Jag förstår inte hvad herrn menar. Allt nog, kassören var en högfärdig krabat — fortsatte Lovisa — och han skändes för sin svärmor, därför att hon bara var en stackars utfattig arbeterska, som måste ge sig ut och tjäna. Och att hjälpa henne, så att hon kunde få sätta sig på en kammare för sig själf och inte behöfva tjäna piga, det hade han inte råd till, fattig-lappen. Det värsta var att dottern, kassörens fru, var ett lika högfärdigt stycke, som inte ville se åt sin fattiga mor.

KÖP Svart Siden.

Begär profver franko af våra **garanteradt solida sidentyger från 90 öre till kr. 13 pr mtr.**

Specialité: Sista nyheter af brud- sällskaps- och promenadtoiletter, äfven i kulört och hvitt.

Sändes tull- och portofritt direkt till privata.

Schweizer & Co., Luzern S. G. (Schweiz).

Sidentygs-Export. — Kungl. Hoflev.

Ibland kunde de mötas på gatan, och den pliktförgättna dottern såg åt andra hållet för att slippa hälsa på tjänstekvinnan. Hon var förstäss klädd i skinn af några riktigt fina djur, som bara finnas uppe vid nordpolen, och på hufvudet hade hon plymer och fåglar och allt möjligt krimskrams, medan gamla pigan gick i sin gamla nötta ullschal.

De fick ett barn också, kassörens, och tjänarinnan blef knappt underrättad, och inte blef hon bjuden på dopkalaset, utan när dottern ville träffa henne, smög hon sig in bakvägen till gården, där modern tjänade, och satt några minuter hos henne i kökskammarn. Till slut upphörde hon alldeles att vara bekant med sin mor, och denna kunde naturligtvis inte tycka om sådana fasoner, utan svor i sitt innersta på att hon inte längre hade någon dotter.

Så blef det julafton, och tjänarinnan satt i sitt ensamma rum och tänkte på salig vaktmästarn och grät. Då knackade det på dörren, och hvem var det väl, som trädde in? Jo, kassörens fina fru med sin lilla treåriga flicka vid handen.

— Hvad blåser det för väder nu? — sade tjänarinnan — eftersom du vålar dig att kännas vid din gamla mor än en gång i lifvet.

Och kassörens grät och berättade, att kassören rymt, sedan han tagit en massa pengar ur principalens kassa, och han hade skrivit från utlandet, att han inte tänkte komma igen, utan nu finge frun försöka reda sig själf, bäst hon gitte, samt egenhändigt fostra upp sin treåriga flicka.

Och det var just på julaftonen som hon fått brefvet, ty folk får inte bara glada underrättelser på julaftonen, utan det finns också de, som få tråkiga.

— Jaså — sade tjänarinnan — du tycker verkligen det är passligt att uppsöka din gamla mor och äta på henne nu, när du är i nöd, sedan du föraktat henne, då du hade allting fullt upp. Nej, gack ut härifrån. Kom aldrig mer tillbaka. Har jag kunnat undvara fru kassörskans höga bekantskap i så lång tid, kan jag allt undvara den för den lilla tid, som jag ännu har kvar att lefva.

Därmed stängde hon dörren för sin fina dotter och det treåriga dotterbarnet. Nu tyckte tjänarinnan riktigt att hon fått frid i själen och att det var någon välsignelse med julaftonen, ty nu hade hon gjort hvad som rätt var. Där har herrn min julberättelse.

— Det var en hemsk historia, kära Lovisa. Kallar Lovisa det att få frid, att kasta ut sin enda dotter?

— Har inte hon spottat på sin mor och sett henne öfver axeln i alla de år hon varit gift med den schangtile kassören, den skälmen och ladhuggaren. Rätt ska vara rätt, och hut måste gå hem.

— Man skall lämna hämnaden åt Gud, Lovisa.

— Tror herrn han fäster sig vid att sköta om sådant lappri. Det får man allt uträtta själf. Så är i alla fall berättelsen som jag

Lanolin-Sana-Tvål.
Garanterad ren, neutral, mild och öfverfet.
Bästa Barntvål!
25 öre st.
Grumme & Son
Stockholm.

diktat, och nu får herrn laga, att den blir tryckt i tidningarna.

Därmed gick Lovisa.

Kvällen skred framåt. Jag och de mina åto vår julgröt och delade ut våra gåfvor, och när allt var färdigt, beredde vi oss att gå till sängs, lindrigt uppspelta, mätta och trötta.

Jag skulle just till att draga af mig stöflarna, då min hustru nalkades med en skälmaktig min.

— Kom med, ska jag visa dig något, sade hon.

Vi gingo tillsammans ut i köket. Där var mörkt, men från jungfrukammaren lyste ljus.

Vi gingo närmare och sågo in, och se här hvilken syn mötte våra ögon:

På bordet vid fönstret stodo två ljus, och belyst af desamma satt en ung kvinna och åt, synbarligen med god aptit, en tallrik gröt.

På pinnsoffan längs långväggen tronade Lovisa och höll i knät en rosig liten tös på ett par tre år, hvilken skrattade öfverlyjdt, under det att Lovisa lät en spratteligubbe dansa framför hennes förtjusta ögon.

Lovisa fick se oss och satte genast ner flickan på golvet samt kom ut i köket.

— Det är min dotter och hennes lilla barn, förklarade hon. Kassören har rymt, och de kommo till mig i middags. Ja, det var precis som det stod i romanen, som jag diktade. Men jag hade inte hjärta att köra ut kräken, utan jag behöll dem kvar. Det säger jag i alla fall, att nog är det rättvist, att min dotter får straff för sin hårdhjärtighet, och därför diktade jag på henne straffet, som herrn vet. Någon rättvisa ska det i alla fall finnas. Och trakteringen har jag tagit af mina egna pengar, för jag har ju pension, Gud bevars.

— Jag förstår dig, Lovisa, sade jag. Du hör till den pessimistiska författareskolan. Du är bitter och elak i ditt författarskap, men i verkligheten är du from som ett lam. Männskorna älska att förstålla sig och spela komedi med sin nästa.

— Herrn talar så lärdt, så en vanlig staccare kan inte följa med. Men hvad beträffar den där romanen, så gör det mig ingenting, om den blir skriven, ty jag har redan glömt alltihop...

Och vänligt nickande god natt, återvände Lovisa till jungfrukammaren för att pyssla om sina kära.

Ett pris af Femtusen (5,000) kronor

är i Iduns nya litterära pristäfling utfäst för den bästa svenska originalromanen af ungefär 300 sidor vanlig bokoktav. Täflingstiden utgår den 30 juni 1905. Närmare program och bestämmelser återfinnas i Idun n:r 41 för innevarande år.

Alla våra författare och författarinnor inbjudas att deltaga!

VÄLGÖRENHETSMÄRKET,

hvaraf inkomsten, som bekant, skall tillfalla Svenska nationalföreningen mot tuberkulos, är nu färdigt och utsläppt i marknaden. Dess pris är 2 öre stycket, och helt visst skall nu i juletid ingen brefsändare underlåta att genom det lilla vackra, af arkitekten Thor Thorén komponerade märket bidraga till det vackra fosterländska ändamålet.

Märkena äro afsedda att af afsändaren själf anbringas å hans afgående postförsändelser, bref, korsband i allmänhet och paket. Generalpoststyrelsen har medgifvit att desamma må i den inrikes posttrafiken jämväl äsättas brefkort samt adressidan af kort, hvilka frankeras som trycksaker. Själftva välgörehetsmärket är däremot naturligtvis icke något frankotecken och kan följaktligen icke användas såsom frimärke till postafgifts erläggande.

Från en af våra läsarinnor ha vi förofrigt mottagit följande varma anbefallning för de nya välgörehetsmärkena, den vi med nöje bringa vidare:

Såsom varande ombud för Nationalföreningen mot tuberkulos här i H., tager jag mig friheten att bedja eder i eder ärade tidning på ett varmhjärtadt och elektriserande sätt uppfordra det svenska folket att nu till jul flitigt använda de s. k. välgörehetsmärkena. Tre millioner af dessa äro nu utsläppta, men det gäller att på den korta tid, som återstår till jul, få inpräntadt i allas medvetanden dels att dessa märken existera och dels till hvilkas gagn och nytta de försäljas.

Som bekant skall inkomsten användas att bekämpa tuberkulos bland barnen. Fördenskull synes det mig, att isynnerhet alla skolbarn Sveriges rike rundt, fattiga som rika, borde uppmanas att hvaradera offra 2 öre för saken. Ett par karameller eller en bulle skulle utgöra hela försakelsen i de allra flesta fall, och barnen, som äro så lätta att entusiasmera, skulle bestämt gärna offra denna slant, om blott det väckande ordet och fingervisningen kommer.

Genom Idun, som är en af landets populäraste och mest spridda tidningar, borde därför budkafsen gå, och jag hoppas, hr redaktör, att ni ej afslår denna min begäran! Lärare och lärarinnor samt mödrar borde ombedjas att härvidlag inverka på barnens känsliga sinnen och för att spara post och andra affärer för mycket arbete, kunde märkena inköpas af lärarna, sedan dessa först tillfrågat barnen, huru många som vilja och kunna vara med. Märket, som är utmärkt vackert och tilltalande, kunde ju sedan gömmas utaf barnen som ett minne för att ej förorsaka ytterligare en utgift för brefportot.

Med största högaktning
A. E.

“AMBROSIA.” ETT BLAD UR STUDENTLIFVETS EKONOMI.

DÅ MAN hör eller läser något ur studentvärlden, får man oftast intryck af, att en viss poetisk nimbus hvilat öfver våra studenters universitetslif. Alla dessa glada tillställningar såsom karnevaler, vår-fester, spex m. m., dessa för så mången med glädje och angenäma minnen förknippade serenader, kommer ej allt detta oss att tro, att studentlifvet snarare är ett nöjets och tidsfördrifvets än de allvarliga studiernas? Jo, för mången ter det sig nog så, men andra, som själfva deltagit eller på nära håll sett förhållandena veta nog, att — åtminstone nu för tiden — arbetas det bra mycket mer än förr, hvarför nöjen och sådant mer höra till sällsyntheterna. Svåra ekonomiska bekymmer drifva ofta den unge studenten att så fort som möjligt påskynda sin examen för att efter denna ge sig ut i lifvet och förskaffa sig sin utkomst. Ej underligt då, att man sagt att våra dagars studenter till stor del sakna den entusiasm och lifslust, som utmärkt tidigare generationer. I viss grad är detta också sant, ehuru det visst icke saknas talande bevis för

att äfven en stor del af den nuvarande universitets- ungdomen visat sig med ifver deltaga i sociala och samhällsnyttiga reformers genomförande, liksom det äfven finnes studenter, som haft energi nog att sätta sig i spetsen för praktiska frågor och deras lösning. Såsom ett godt stöd härför kan nämnas startandet af de båda kooperativa matföreningar, “Ambrosia I och II”, som skett under det gångna året i vår nordligaste universitetsstad och om hvilka några bilder i dagens nummer gifva en föreställning.

Ambrosia I, som trädde i verksamhet redan i januari 1904, är beläget vid n:r 21 Sysslomansgatan, där en våning på 5 rum och kök godhetsfullt ställts till föreningens förfogande. Trenne rum disponeras af föreningen själf, af hvilka två äro klubbрум och ett matsal, de två öfriga användas af tjänstepersonalen. Måltiderna intagas vid tvänne långbord, hvaradera med plats för cirka 15 personer. Tack vare föreståndarinnans och kokerskans omtanke och skicklighet serveras en utmärkt och närande mat, ehuru föreningens samtliga utgifter täckas med det billiga pris af 40 kr. pr månad, som hvarje medlem erlägger.

Förutom det materiella goda gifves också tillfälle att i tidningar, som i ganska stort antal finnas tillgängliga i klubbrummen, följa dagshändelserna, under det någon glädligt polska från pianot kan komma en att drömma sig bort från allt hvad studier och bekymmer heter. Ur sådana tankar väckes man dock ganska snart, ty “Ambrosias” brädspel äro högst sällan i hvilat. Med väldiga dunkningar flyttas brickorna, allt under repeterande af slagen såsom “dus ess”, “sinka fyra” etc. och med stor spänning följes spelets gång af en hel mängd intresserade åskådare. Schackspelet föraktas ej heller, utan användes flitigt.

Det ena af klubbrummen begagnas äfven såsom expedition för skattmästaren, hvarjämte anslag, stadgar m. m., som angå föreningen, där finnas uppsatta. Telefon är också inledd där. De å bilden synliga “gentila” länstolarna äro förfärdigade och skänkta af en föreningsmedlem.

Utifrån gatan ter sig lokalen ganska treflig med domkyrkan i fonden, likaså från den med fruktträd och löfverk beväxta gården. En stor lycka var det att kunna få en våning så centralt och vackert belägen samt så vänliga och tillmötesgående grannar, som nu var fallet. Föreningen har allt skäl att känna sig belåten och tacksam särskildt mot värden, som med en del möbler m. m. i väsentlig mån bidragit att minska kostnaderna vid startande, ehuru naturligtvis största delen af uppsättningen bekostas af medlemmarna själfva.

I föreningen “Ambrosia II”, som har sin lokal midt emot anatomiska institutionen vid Östra Ågatan, råda samma goda förhållanden som i den förra. Den har bildats nu i höst och har sålunda endast varit i verksamhet en termin. Möblering och uppsättning har här till stor del skett genom föreståndarinnan, som ställt sådan till föreningens förfogande. Våningen är här något större, sex rum och kök, hvarför två rum användas som matsalar, i hvilka i motsats till “Ambrosia I” serveringen sker vid småbord, hvarigenom medlemmarna bli mera oberoende af hvarandra i afseende på mattiderna. Ägare af gården äro här ett par äldre fröknar, bekanta för många studentgenerationer, som välvilligt upplåtit lokal. — Brädspel, schack och piano finnas äfven här och ökar naturligtvis i hög grad hemtrefnaden, hvilken nog ofta saknas af dessa unga studenter, som tillbringa en stor del af dagarna på sina studiekamrar.

Någon direkt gemenskap ha de båda föreningarna ej med hvarandra, utan blott en s. k. samarbetskommitté, som ombestyr, att inköpen, genom att göras på lämpligt sätt, bli så billiga som möjligt.

På samma gång som således lefnadsomkostnaden under vistelsen vid universitetet i hög grad förminskas, så erhålla de studenter, som på sätt som ofvan omtalats slutit sig samman, en ersättning för hemmet, som kanske många sakna. Just denna ersättning är nog en af de förnämsta orsakerna till dessa förenings bildande. Detta, att man känner, att man har någonting eget, där man själf har någonting att säga, det är det, som gör trefnaden så stor. En själfklar sak är, att hvarje förening måste bestå af så homogena och liktänkande element som möjligt för att denna hemkänsla skall komma till sin fulla rätt, och om verkligen så är fallet, så finnes knappast något mer idylliskt än denna kamratkrets, som med gemensamma intressen och uppgifter samlas i detta sitt egna hem för att där njuta ro och förströelse midt under studiernas mödosamma och ansträngande arbete. Sättes detta som ett af grundvillkoren vid hvarje dylik förenings bildande bland studenterna, så är helt visst det mål vunnet, som stiftarne af “Ambrosia” afsett och blott då skall kooperationen komma att röna någon större framgång och bli till den största möjliga nytta.

J. J-n.

Använd välgörehetsmärkena på alla edra postförsändelser!

Dynamol och Stefanos äro enligt läkareintyg och vetenskapliga analyser de bästa näringsmedlen för barn och sjuka. Uppfunna af svensk vetenskapsman tillverkas de under uppfinnarens kontroll. Varnas för en mindre lyckad svensk efterterapi.

BILDER FRÅN STUDENTERNAS KOOPERATIVA MATFÖRENINGAR I UPPSALA. ÖFRE RADEN: AMBROSIA I. 2 O. 3. KLUBBRUM. 4. MATSALEN. NEDRE RADEN: AMBROSIA II. 6. MATSALARNE. 7. KLUBB- O. SÄLLSKAPSRUM.

JUL-LÅNGTAN. SKISS FÖR IDUN AF A. D. A.

(Slut från föreg. n.r.)

DET VAR just inte så mycket den lilla Hanna hade i behållning från julbönen, då hon trädde ut från kyrkan. Men hon skådade upp mot himlahvalvet och tänkte på, hur högtidligt det måtte varit, när änglarna sjungit sitt: "Ära vare Gud i höjden och frid på jorden och människorna en god vilja". Nu hördes ingen änglasång, men stjärnorna lyste så vackert, somliga blinkade ner med ett stilla kallt sken, andra blänktes och liksom vinkade helt vänligt. Så hade nog den stjärna, som ledde herdarne till Betlehem, vinkat och blänkt.

Snön knastrade under fötterna, och Ernst och Gunnar tyckte, att det var så vådligt stiligt ute i kväll, — himmel och jord, gator och butikfönster! Men flickorna tyckte det var bistert och voro alldeles röda om nästipparne, då de trädde in i den upplysta förstugan.

"Om en kvart öppnas dörrarna," sade mamma, sedan hon påsat af sig, och försvann in i salen.

Hur skulle Hanna få denna kvart att gå! Hon sprang upp till gamla Marie, som bebodde en vindskammare i huset, hon ville gifva henne ett par stora röda äpplen, hon fått. Gamla Marie satt ensam på sin kammare. Det sprakade en brasa i kakelugnen och på det af en hvit duk täckta bordet brann ett stort grenljus. Hanna tyckte nog det såg trefligt ut hos Marie, men inte var det någon riktig julafton ändå. Där fanns ju ingen gran och inga godsaker eller julklappar, men framförallt var där så ensamt. Marie satt och läste i sin psalmbok, då Hanna kom in i rummet. Gumman tog glasögonen af sig och tackade vänligt den lilla flickan för de granna äpplena, och så hörde hon på, hur Hanna berättade, att de hade en sådan stor gran, men Hanna hade ännu inte sett den klädd. Det dröjde en hel kvart, innan julafton riktigt skulle börja; och de hade just nyss kommit från kyrkan.

Gumman suckade. "Vet lilla Hanna, att det enda gamla Marie saknar på julafton, det är att inte kunna gå till Guds hus, och med församlingen få stämma in i dess: Ära vare Gud i höjden! — Frid på jorden har jag, tackad vare Gud, kommit till."

Hanna såg på gamla Marie. "Frid, det är ju det-samma, som när man är stilla och snäll?"

"Åja. — Men det där förstår hon inte än, lilla barn. När hon blir så gammal som jag, kommer hon nog att inse, att frid är det bästa ett människohjärta kan komma till. Nu är det nog bäst lilla Hanna går ned igen, så hon ej kommer för sent."

Och Hanna gick. Men som hon kom ihåg den gamla i den stilla kammaren med psalmboken framför sig, kom Marie för Hannas föreställning alltid att uttrycka en bild för hvad som menades med *Frid på jorden*. Men att detta skulle vara det bästa som fanns, att sitta så där ensam som gamla Marie och

läsa i en psalmbok och inte vara med om något vackert och roligt och glädt — nej, det var något som Hanna inte kunde förstå.

Snart var gamla Marie emellertid glömd, och Hanna tillika med de andra barnen stod utanför salsdörren och väntade i hvar minut att den skulle öppnas, men så kom det någon och sökte pappa. I verkligheten fördröjdes barnens längtan härigenom icke mer än fem minuter, men för Hannas föreställning tycktes det som en evighet af längtan.

Slutligen slogos dock dörrarne upp. Granen strålade af ljus och prunkade i en underbar skrud af glitter och guld; speglar och fönster återspeglade den, så Hanna tyckte sig se en hel skog af julträd. Så tog man vid den sedvanliga julpolskans toner i ring kring granen. De äldre barnen motsågo först i julklappsutdelningen glädjens höjdpunkt, men nu längtade Hanna inte efter någonting i världen, nu var hon verkligen inne i sitt fagrade drömland.

Efter en stund började julklapparna att dansa in öfver golvet och pojkarne kappades om, hvem som först skulle hinna att hämta upp dem. Efter ett par timmar liknade rummet ett marknadsstånd, stolar och bord voro belastade med leksaker och grannlåter, och golvet var beströdt med papperslappar.

Nu var det slut på paketen. Mamma satte sig helt trött ned i ett soffhörn, och Hanna kom och lutade sitt huvud mot moderns arm. Hanna var alldeles öfverväldigad af intryck, men midt i denna lycka och matthet uppsteg det i henne en känsla af sorg öfver att hon snart skulle hafva lämnat aftonens féland och vara inne i det vanliga lifvet igen. Så stramade Hanna åter upp sina domnande lifsandar ute vid kvällsvarden, men efter denna var hon alldeles förbi. Ögonen föllo ihop och hufvudet hängde, men inte ville Hanna göra slut på sin julafton och gå och lägga sig att sofva, inte. Till slut blef likväl sömnen henne öfvermäktig. Hon sof visst, innan hon fick kläderna af sig; åtminstone mindes hon inte, hur hon kom i säng.

Efter att hafva tagit natten i en blund, vaknade Hanna upp till en grå gryning. Hon satte sig upp i sängen med en underlig tomhet i hjärtat. I går hade det ju varit julafton, — hon kom småningom ihåg allt vackert hon fått, hvilket nu väntade på henne. Men hon gladdes ej däråt. — Det var ju ett helt år, tills det åter skulle blifva julafton. Hon tyckte sig ej ha något hon riktigt kunde längta efter, — annat än i ett så aflägsset fjärran.

Hannas syskon däremot förstodo, att det var en dag i dag så väl som i går, och de roade sig af hjärtans lust med allt det roliga och vackra de fått. Men fast Hanna sett öfver och beundrat gåfvorna från gårdagen, hängde hon med hufvudet och såg så modfälld ut, att modern frågade hvad som stod på, eftersom hon inte såg glad ut.

"O, mamma," sade Hanna, "jag tycker det är så rysligt långt till nästa julafton."

"Tycker du det, min lilla flicka. Men nu har du ju att glädja dig åt allt vackert och roligt du fått denna julafton, så jag vet inte, hvarför du skall längta så mycket efter en ny julafton."

"Å, mamma," sade Hanna, "det är inte *det*. Jag vet inte hvad det är, men det är alltid så tomt, när man inte har något att *längta* efter. Men snart börjar jag nog att längta efter födelsedagar och söndagar och det vanliga, som jag brukar längta efter. Men intet är ändå som julafton."

Mamma såg på sina äldsta flickor, de syntes inte gå och bära på någon gagnlös längtan, utan förstodo att njuta af stunden, och så betraktade hon sin lilla Hanna, ett storögd, inåtvändt, ömtåligt barn, som säkert inte skulle komma att få det så lätt att finna sig till rätta med lifvets verkligheter.

"Alla människor känna längtan, lilla Hanna," sade mamma tankfullt, "fast de inte precis längta efter festglädje och julafton, som du. Men vet du hvad meningen är med den längtan, som i mer eller mindre grad finns i hvarje människobröst. Den skall visa oss hän mot Gud och fullkomligheten. Och så skall längtan i oss väcka en god vilja, så att målet för vår längtan blir att varda allt bättre och bättre. Sedan taga vi hvardag eller söndag som den kommer; fröjda oss åt lifvets feststunder, men glädjas lika mycket åt att de växla med arbetsdagar."

"En god vilja," upprepade lilla Hanna tankfullt. "Ja, det är det förnämsta och viktigaste hos en människa," avslutade mamma, då gossarne och ett par lekkamrater till dem stormade in i rummet.

Hanna smög sig undan för sig själf, såsom hon ibland gjorde.

Nu tyckte hon sig förstå betydelsen af änglarnes: Ära vare Gud i höjden och frid på jorden och människorna en god vilja. För meningen i de två första stroforna i denna lofsång hade hennes begrepp redan format ut sig i de påtagliga bilderna af gudstjänsten från i går samt i gamla Marie. — *Människorna en god vilja*, därmed menades, att man skulle längta så efter att blifva Guds barn, att man aldrig ville göra något som var stygt, utan bara det som var godt och rätt. — Det var inte precis den ortodoxa utläggningen, men det var den utläggning, som blef den lefvande för lilla Hanna, och den, som jämte de enkla bilder, hvaruti hon format ut änglarnes lofsång, kom att följa henne genom lifvet.

Så som den lilla Hanna i barndomen erfarit en längtan, för hvilken julafton och festglädje utgjort ett slags milstolpar, så blef hennes hela lif ett lif af längtan, och när hon hunnit ett långtans mål, manade henne inom kort ett nytt och högre. Och lilla Hanna blef en af de människor, som göra andra glada och tack-samma att hon lefvat, men en af dem, i hvilkas hjärtan längtan brunnit för stark för att unna dem att själfva slå sig till ro i någon lycka.

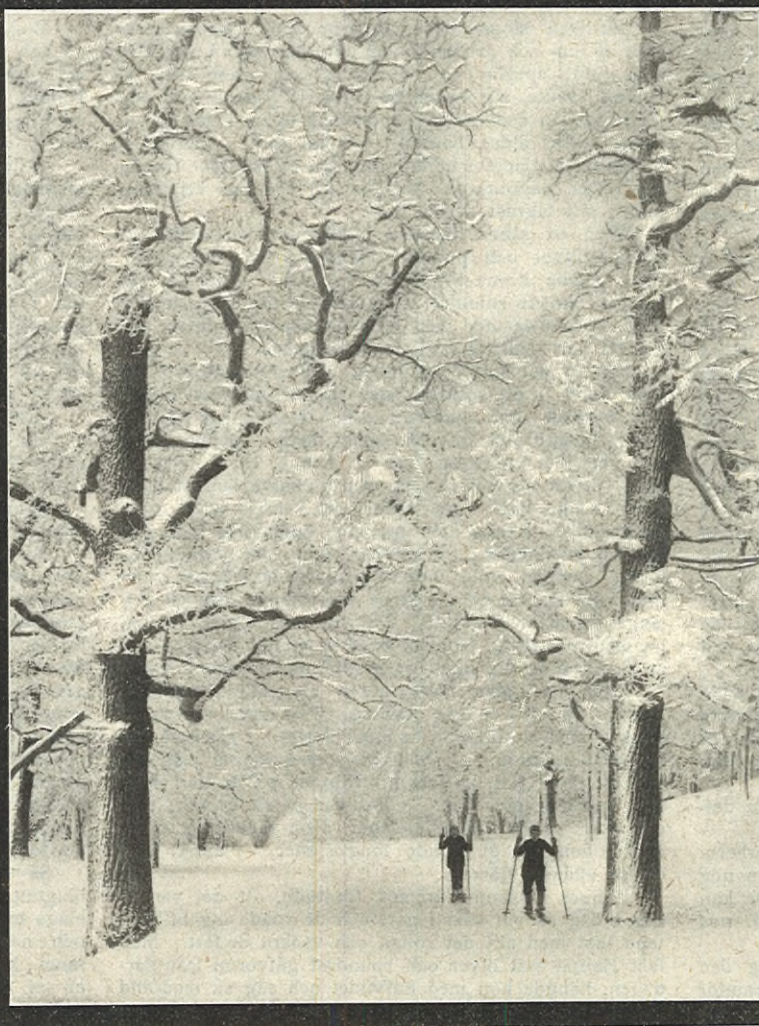
Iduns Modellkatalog för hösten är slutsåld.

STOCKHOLM I JULSTÄMNING.

HÄRLIGA midvinterdagar med rimfrostens utsökta filigransprydnader på parkernas träd, så att Humlegårdens, Kungsträdgårdens och Djurgårdens alléer liknat hvita korallskogar, öfver hvilka hvälft sig en ljusst blå december-himmel med en blekröd sollykta snuddande vid söders hustak! Och så denna stimulerande rena vinterluft, som biter i hyn, och gatorna öfverdragna af en hvit snömatta, hvilken dämpar gatubullret och endast låter de elektriska spårvagnarnas klockljud och då mot skenorna erinra om, att det är en stor och äflande stad man befinner sig i.

Snart är solen borta, vinterskymningens blåa dis genombrutes af gnistrande ljusguirlander, då lyktorna tändas, ur butikernas skyltfönster, där prof på all Europas lyx bildar en fantasmagori af färger och linjer, skölja de elektriska ljusfloderna öfver de utanför myllrande människoskarorna. Det är julafton om ett par dagar. Granskogens ståtliga söner dofta och grönska på de hvita torgen, det unga Stockholm, befriadt från skolgång och läxor, följer förväntansfullt med far och mor eller de äldre syskonen genom gatornas strålande julklappsrike, hallarne locka med den härligaste

STOCKHOLMSDECEMBER. FOTO FÖR IDUN AF A. BLOMBERG.
1. UTSIKT ÖFVER DJURGÅRDSBRUNNSVIKEN MED STRANDVÄGEN OCH ÖSTERMÅLM. 2. UNDER DJURGÅRDSEKARNA.

julmat och lutfiskgummorna ha en kort, men liflig säsong. (Se bilden sid. 637!)

Slutligen kommer den efterlängttade aftonen, hemmens storhögtid, fridens signade kväll — — — tempelklockorna ringa in helgen, gatusorlet aftager, butikerna stängas, och när julgranarna tändas i hufvudstadens tusentals hem, svarar ett julljusens återsken från alla hem landet rundt...

Det är åter midvinterns evigt unga fest.

Nästa nummer af Idun

som blir det sista för i år och åtföljes af register och titelblad för den därmed avslutade årgången, kan på grund af julhelgen först en dag senare än vanligt expedieras till våra läsare. På samma gång vi påpeka detta, bedja vi att för dagen få till alla våra läsare och vänner fjärran och när frambara våra varma önsknings om

**en frid- och
fröjdefull
jul!**

IDUN 1905

Utgifvare: FRITHIOF HELLBERG

EN HVAR, som följt Idun under dess nu sjuttonåriga tillvaro, torde ej kunnat undgå att märka den betydande utveckling tidningen under dessa år vunnit såväl i yttre som inre hänseende. Från att hafva börjat som en obetydlig 8-sidig publikation utan några illustrationer annat än någon gång ett kvinnoporträtt har Idun nu vuxit ut till en fullständig illustrerad veckotidning med ett nästan tredubbelt så stort omfång och därigenom blifvit

Sveriges förnämsta illustrerade veckotidning.

Nu liksom från början behandlas i dess spalter alla frågor, som röra kvinnan och hemmet, men därjämte finnes i Idun mycket annat, som kan intressera alla och en hvar: *Skönlitterära bidrag* lämnas af ett flertal af våra förnämsta författare, de viktigaste *dagshändelserna* belysas såväl i bild som text, och i Iduns stora *porträttgalleri* återfinnas samtidens märkligare personligheter.

Särskildt vilja vi fästa uppmärksamheten vid

Iduns Romanbibliotek,

hvars nästa årgång begynner med *Anna Wahlenbergs* roman, "Två slags folk", en synnerligen intressant skildring ur Stockholmslifvet och säkerligen den populära författarinnans bästa arbete. Vidare hafva vi liggande på vårt redaktionsbord en roman "Signys första säsong" af den välbekanta signaturen *Mari Mihi*, och under årets lopp erhålla vi ytterligare ett verk från en af Sveriges allra populäraste författare

Gustaf af Geijerstam

— en roman, hvars titel ännu ej är bestämd, men hvars ämne är hämtadt ur svenskt familjelif. Då vi tillika erinna om, att vi nyligen utlyst en pristäffing för bidrag till Iduns Romanbibliotek och för en roman till detsamma utsatt ett pris af ej mindre än

FEM TUSEN KRONOR,

torde häraf framgå, att vi ej skytt några uppoffringar för att kunna bjuda Iduns stora läsekrets *det bästa möjliga*.

Dessutom komma vi gifvetvis att bibehålla de *afdelningar för underhållning och nytta*, hvilka icke minst bidragit att göra Idun så omtyckt i hemmen, nämligen *Iduns Hjälpreda* och *Köksalmanack* för hvarje dag året om, *Tidsfördrif*, *Läkareråd*, *Frågor och Svar* m. m.

Som en välkommen julklapp erhålla vidare alla, som prenumerera på posten eller eljes erlægga afgiften i förskott vid årets eller kvartalets början, gratis *Iduns Julnummer*, hvilket i textafdelningens innehållsrikhet och litterära värde alltid stått oupphunnat af någon svensk jultidning och hvars bokhandelspris ensamt är 1 krona. —

Allt hvad vi härofvän uppräknat erhålles efter hand under årets lopp för det billiga priset af 6 kr. 50 öre för helt år, 3 kr. 25 öre för halft år, 1 kr. 75 öre för kvartal. Vi hafva sålunda sett oss nödgade att höja abonnementspriset med en 25-öring för halft och en 50-öring för helt år — detta på grund af betydligt ökade kostnader för tidningens tryckpapper, dess illustrationer och öfriga innehåll, äfvensom på grund af riksdagens beslut om postbefordringsavgiftens höjande fr. o. m. 1905. *Praktupplagans* pris blir detsamma som förut eller 8 kr. för helt och 4 kr. för halft år.

Utom dessa båda upplagor kommer Idun att under de båda åren 1905—1906 erbjuda sin läsekrets en alldeles ny upplaga, nämligen *Iduns bibelupplaga*. Genom öfverenskommelse med den framstående finska förlagsfirman Söderström & C:o, som under flera år förberedt utgifvandet af en praktupplaga af

NYA TESTAMENTET,

illustrerad af nordiska konstnärer,

hafva vi för Iduns läsekrets utverkat förmånen att erhålla detta praktverk till utomordentligt billigt pris och innan detsamma blir tillgängligt i den svenska bokhandeln. Denna upplaga af Nya Testamentet, hvilket rikt illustrerats af framstående svenska, norska, danska och finska konstnärer, erbjudes nu Iduns abonnenter för ett pris af endast *tio (10) kronor*, fördeladt på två år, alltså med

5 kr. hvardera året, och distribueras till dem af Iduns abonnenter, som prenumerera på *Idun, bibelupplagan*, hvar 14:de dag med ett 8-sidigt ark i något mindre format än Iduns. Först efter år 1906 utkommer det i den svenska bokhandeln och då till betydligt förhöjdt pris. —

De fullständiga prenumerationsavgifterna för Iduns olika upplagor år 1905 ställa sig sålunda:

IDUN, vanliga upplagan kr.	1/1 år	1/2 år	1/4 år
" praktupplagan ... "	8:—	4:—	—
" bibelupplagan ... "	11:50	6:—	—

Allt med postbefordringsavgiften inberäknad.

IDUNS MODETIDNING. De modellkataloger, som vi redan under de två senaste åren utgifvit i förbindelse med vår afdelning för tillklippta pappersmönster, ha i hög grad slagit an och rönt allt starkare efterfrågan. Nyanskaffningen af kläder såväl i hemmen som hos sömmerskorna sammanfaller ju i regel med årets fyra säsonger: vår, sommar, höst och vinter, och våra damer ha visat sig uppskatta det praktiska uti att just vid dessa tidpunkter i ett rikhaltigt häfte få sammanfördt ett sorgfälligt urval af årtidens trefligaste modenyheter, till hvilka de då samtidigt sättas i tillfälle att från Iduns Mönsterafdelning till billigt pris erhålla färdigklippta, fullt tillförlitliga pappersmönster. Det är därför en allmänt uttalad önskan vi tillmötesgå, då vi beslutit att för det nya året förändra utgifningsformen för *Iduns Modetidning*, så att — i stället för de tidigare månadsnumren — den under år 1905 utkommer i form af *fyra rikhaltiga modellkataloger* — en för hvarje säsong — och hvar och en innehållande, utom moderevy, två till trehundra olika dräktmodeller. Prenumerationspriset blir endast 2 kr. pr helt år, hvilket måste betraktas som synnerligen billigt i förhållande till det rikhaltiga innehållet.

BARNGARDEROBEN. Den i alla hem med uppväxande små "slitvargar" redan snart sagdt oundärliga rådgifvaren, *alla mödrars ovärderliga skatt och hjälpreda*, utgifves äfven under det kommande året efter samma omtyckta plan som hittills. Med sitt en gång i månaden utkommande 16-sidiga nummer, innehållande bortåt *ett hundratal illustrationer* öfver allt, som hör till barntoaletten från de spädaste åren till vuxen ålder, och åtföljdt af *en stor dubbelsidig mönsterbilaga*, ersätter "Barngarderoben" mångfaldt det ringa prenumerationspriset af 3 kr. för helt år genom den nytta och den besparing, dess praktiska råd bereda i hvarje hem.

DAMERNAS MUSIKBLAD börjar med år 1905 sin fjärde årgång och öfvertages samtidigt af ägaren till tidningen Idun och öfriga härofvän nämnda publikationer. Fru *Ellen Sandels*, som från början stått som Musikbladets utgifvare, är fortfarande fäst vid dess redaktion och kommer att ägna sitt arbete åt detsamma.

Damernas Musikblad utgifves med *två nummer i månaden* med uppehåll under sommaren, så att *inalles tjugu nummer* utkomma under årets lopp. Hvarje nummer omfattar en 8-sidig musikbilaga med 3 à 4 kompositioner af in- och utländska tonsättare, klassiska och moderna, samt därjämte en underhållande textafdelning med porträtt och korta biografier af kompositörer och musiköfvere, intressanta novellistiska skildringar ur deras lif, musikrevyer, småhistorier och anekdoter m. m.

Inalles erhålles under året, utom en intressant textafdelning, ett 70-tal anslående och ej svårspelta kompositioner af berömda äldre och nyare mästare, naturligtvis och af inhemska tonsättare — allt för det oerhördt billiga priset af sex (6) kronor eller mindre än 10 öre pr komposition.

Abonnement å ofvanstående publikationer kan ske å närmaste postanstalt eller i närmaste bok- och musikhandel.

ETT KRIGSMUSEUM I GÖTEBORG.

VI MEDDELA i dagsnumret några bilder från det i Skansen Kronan i Göteborg nyligen invigda krigsmuseet. Samtidigt ha vi

MAJOR CLAES GRILL.

nöjet beledsaga dem med porträttet af fortifikationsbefälhavaren major *Claes Grill*, hvars stora intresse för Göteborgs fornminnen samt outtröttliga energi och offervillighet rikets andra stad förnämligast har att tacka för sitt i den gamla Skansen nu grundade krigsmuseum. Dessutom har major Grill haft vänligheten till vårt förfogande ställa följande historik, som torde utgöra den bästa text till bilderna:

SKANSEN KRONAN I GÖTEBORG.

ARBETENA med staden Göteborgs befästade bedrefvos till en början ganska lamt, och först sedan Wärnschiöld år 1645 fick ledningen, kan man säga att det kom mera fart i arbetet. Utom själva stadsbefästningen och den redan sedan gammalt befintliga Skansen på Gullbergs klippan (nu "Lejonet"), ansåg Wärnschiöld, att äfven den s. k. Ryssäsen borde befastas. År 1650 påbörjades här en skans, hufvudsakligen af jord, men med murade skyddsrum. År 1684 uppgjorde *Erich Dahlberg* ett förslag till ombyggnad af Göteborgs fästningsverk, hvilket upptog friliggande befästningar på Ryssäsen och Gullberg. Detta förslag godkändes af *Karl XI* i allmänna drag, men själfva planen till skansen på Ryssäsen fastställdes först den 5:te januari 1686, och den 9:de juni 1687 "lades första stenen till ett åttakantigt torn på Ryssäsen med vanliga ceremonier", skriver *Dahlberg* i sin dagbok. Först år 1697 blef skansen färdig och erhöll då namnet "Kronan".

Vid beslutet om raserandet af Göteborgs fästning

Genom marinförvaltningens tillmötesgående hafva en del äldre kanoner i år deponerats på skansen, dit de på enskild bekostnad transporterats från Carlskrona. Dessa äro placerade i batterisalen en trappa upp. Meningen är att här gifva en bild af pågående strid medelst mannekiner. Tio figurer föreställande befäl och manskap ur det s. k. "Kongl. Svenska Artilleriregementet", af hvars 22 kompanier två varit förlagda i Göteborg, äro tillvidare här uppställda. De bära den första för hela artilleriet fastställda uniformen af år 1794.

Figurerna, hvilka tillkommit såsom gåfvor af enskilda personer i Göteborg, hafva på ett synnerligen förtjänstfullt sätt utförts vid Svenska panoptikon i Stockholm af dess artist *Skoglar Bystedt*, hvilken den 17:de november avslutade deras uppställande i skansen. Man må hoppas, att offervilligheten i Göteborg må vara så stor, att ännu ett större antal mannekiner eller "gubbar" må kunna anskaffas, så att framställningen får fullt lif och kan ge en god bild af tillvägagångendet vid en strid i en skans.

I batterisalen två trappor upp är meningen anordna en samling af äldre och nyare vapen m. m. En hel del nummer hafva redan såsom gåfvor öfverlämnats hit, och hålla f. n. på att ordnas och katalogiseras af

den vid samlingarne anställde amanuensen *J. G. Hamberg* samt fanjunkaren vid fortifikationen *J. Svenson*.

Utanför skansen ligga på vallarne en del kanoner, hvilka öfverlämnats, såsom gåfvor af enskilda. Häri från har man den mest storartade utsikt öfver Göteborgs stad och Göta älf.

För att bereda intresserade tillfälle att bese skansen, hålles denna tills vidare afgiftsfritt öppen onsdagar kl. 2—3 samt söndagar kl. 1/2—3. Inuti skansen är uppsatt en sparbössa för frivilliga gåfvor till samlingsarnes utveckling och underhåll.

Claes Grill.

UR DAGSKRÖNIKAN.

C. A. TORÉN. †. Den öfver hela vårt land kände domprosten *Carl Axel Torén* i Uppsala, afled för några dagar sedan därstädes i den höga åldern af 91 år.

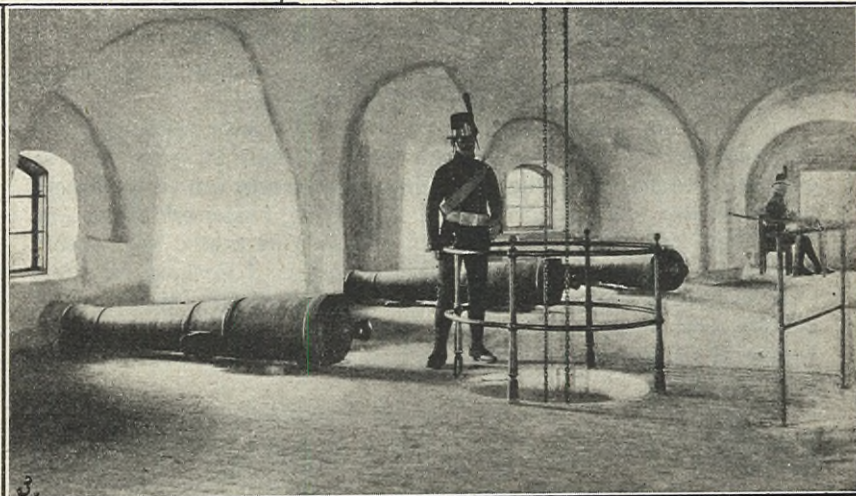
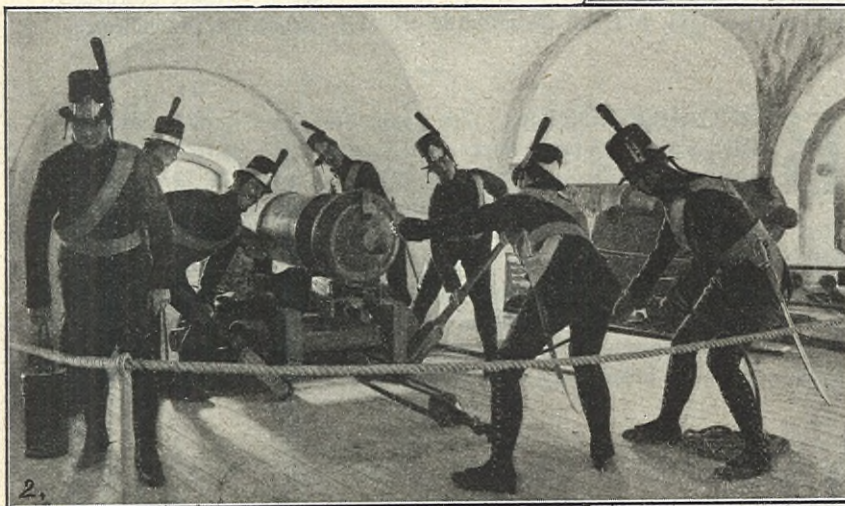
Idun meddelade i n:r 28, 1900 års ärgång, den framstående prästmannen och hans makas porträtt jämte biografi, hvarför vi nu inskränka oss till detta kortfattade omnämnande och i öfrigt hänvisa till det anförda tidningsnumret.

EVALD BERGMAN. †. I slutet af föregående vecka afled helt hastigt kyrkoherden i Jakobs och Johannes församling, k. hofpredikanten, teol. och fil. dr. *Anders Evald Bergman* i en ålder af 61 år.

Bergman var född i *Kristinehamn* 1843 och blef, efter i *Uppsala* 1862 aflagd studentexamen, fil. dr i *Lund* 1871. Prästvigd 1868, blef han samma år adjunkt vid *Nya elementarskolan* och tjänstgjorde samtidigt som kateket. År 1874 utnämndes han till e. o. hofpredikant och 1877 till regementspastor vid dåvarande *Andra* (numera *Göta*) lifgardet, och var på samma gång pastorsadjunkt i *Klara församling*. Efter kyrkoherde *J. G. Lundbergs* död förordnades han till vice pastor i *Jakob och Johannes* samt sökte därpå och erhöll kyrkoherdebefattningen, som han tillträdde 1882. Till teol. doktor utnämndes han 1897.

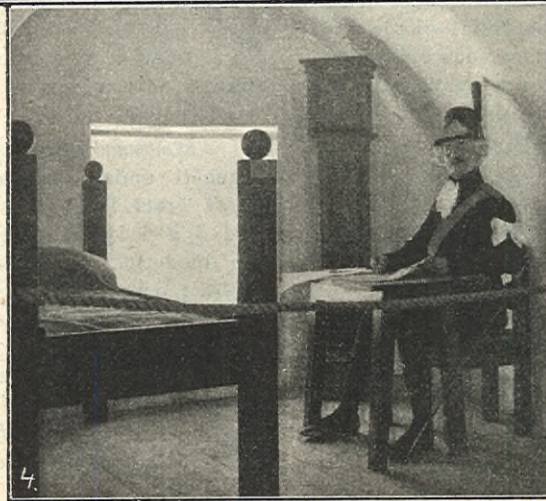

E. BERGMAN.

genom kongl. brevet den 17:de december 1806 undantogs bland annat skansarne "Kronan" och "Lejonet", hvilka fragment skulle stå under fortifikationsbefälhavarens i Göteborg "hågn och vård".

Någon omvårdnad synes emellertid föga hafva kommit skansarne till del. Genom en eldsvåda år 1893 afbrann taket å skansen "Lejonet" och ersattes genom fornminnesföreningens försorg med ett nytt tak af plåt, hvarjämte en ny krönprydnad af koppar i likhet med den ursprungliga uppsattes. År 1897, d. v. s. jämnt 200 år efter skansens färdigbyggande, lades äfven nytt tak å skansen "Kronan" och en ny krönprydnad af förgylld koppar uppsattes i enlighet med *Dahlbergs* ritningar. År 1902 cementfogades hela tornet, hvilket började visa betänkliga tecken till förfall. År 1903 inreddes rum i nedersta våningen till fortifikationsarkiv, hvarjämte trappan upp till batterisalen i första våningen omlades och denna sal till fullo restaurerades. I år har trappan till batterisalen två trappor upp omlagts och denna sal äfven återstälts till sitt forna utseende. Öfver 33,000 lass lera och jord hafva för att ordna skansens omgifningar blifvit uppkörda från de talrika byggen, som under senaste åren uppstått å den söder om skansen belägna s. k. kommandantängen.

FRÅN DET NYÖPPNADE KRIGSMUSEET PÅ SKANSEN KRONAN I GÖTEBORG. FOTO FÖR IDUN AF ANNA BACKLUND.

Kyrkoherde *Bergman* var en man med rik intelligens och mycket verksamhetslysten, hvadan han togs i anspråk för en hel del uppdrag af kommunal och kyrklig natur.

Som predikant var han en af hufvudstadens förnämsta andliga talare, som människa varmhjärtad, välvillig och hjälpsam.

Han efterlämnar maka, född *Siöcrona*, samt tre söner och en dotter.

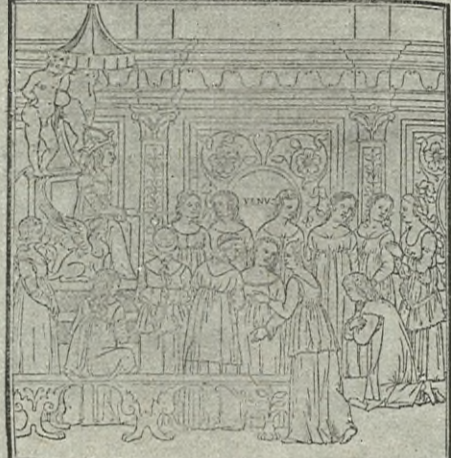
BLAND GAMLA BÖCKER. För den, som älskar att dväljas i bibliotekens tystnad och låta sitt öga falla på gamla, riktigt gamla tiders bokproduktion, torde det vara ett utsökt nöje att bese den utställning af inkunabler, d. ä. alster från boktryckarkonstens äldsta dagar, som Föreningen för bokhandtverk genom kapten *Hasselqvist* i Stockholm och dr *Collijn* i Uppsala anordnat i Kgl. bibliotekets visnings-sal.

Samlingen är hopförd från universitetetsbiblioteket i Uppsala, Kgl. biblioteket och ett par stiftsbibliotek och uppgår till något öfver 300 nummer.

Dessa inkunabler hafva till stor del införts hit som krigsbyte under stormaktstidens fejder och de utgöra vackra bevis för den första boktryckarkonstens utöfvares typografiska smak.

sujs Oñs solus dux eius finere nō rar
 ai ro dis alienus Oñs dñi ai super recel
 lam trā: ut contederet fratris agron Ut
 suggeret mel de petra: oleus de laro duris
 simo, Butirū de armēto lac de ombz:
 ai adipe agnoz: et arietū filioe tasan Et
 hircos ai medulla tritici: et sanguine vne
 biberēt meratissimū, Incastratus est dile
 ctus & recalcitrauit: incastratus impingua
 nis dilatat. Dereliquit deū factore suū:
 et recessit a deo salutari suo, Pronocauit
 eū in dñis alienis: et in abhominabili
 bus ad iracundiā contauit. Immolauit
 rūt demonijs et nō deo: dñs quos ignora
 bāt Loui recentelq; venecūt: quos nō to
 luerūt p̄s eoz, Deū qui te genuit dereli
 quisti: et obliuisti es dñi creatoris tui, Vi
 dit dñs & ad iracundiā contatus est: quia
 puocauerūt eum filij sui & filie Et ait ab
 scondam facie meā ab eis: et confidecabo

Ad tanto dunque imperiale & sublime conspecto venerandi, & ad
 terragenitali, fencia inducia le cubicularie & cortale donne tutte dal
 quieto sedere se leuorono, Datali nouitate & spectaculo prouocate, Che
 io in tale loco peruenuto fusse, fumamente mirate gliantile, Ma mol
 to piu io mi lentiua il trillo core in quieto dilatarlene, aniamente le cose
 tranfiate, & le pralente ricogitando, circunuenuto & pieno di alto stupe
 re, di uenerando timore, & honella uerecundia tutto perfuso, Per la quale
 nouitate le sedente donne, le comite mie curiole allorechie chiamauano,
 Et chi io fusse fumamente interrogando, & ancora il mio extraneo &
 inopinato caso, Et per questo di tutte gli tirati ochii sopra di me intente
 mente erano fissi & directi.

Dunque ad questo eccellentissimo & cusi facto cōspecto humillimo
 ritrouantime, io restai tutto attonito, & quasi fencia spirito & pudchato,
 Et dalei postulato il successo & modo delladueto mio, & in quello loco
 lo ingresso dalle comite, expeditamete il tutto e cionado pienamete reci
 torono, Cōmoto diecio la mellea Regina, me fece subleuare, & il mio no
 meitefo, Cusi affabilmente pricipio di dire, Poliphilesta di bono animo

domine animas omnium fidelium defuncto rum
 ab omni vinculo delicto rum & gratia
 nullis succurret te mereantur e uadere indi
 cum oleo uis & elucis e ter ue bea
 ti tu dine per fuit & Domine ihesu
 criste ree glo rie libera animas omnium fide li um
 defuncto rum de manu infer ni et de profundo la ci
 libera eas de ore leo nis ne absorbeat eas tartarus
 ne cadant in obitu rate tenebrarum lo ca sed signifer san
 ctus michael representet e as in lucem sanctam

FRÅN FÖRENINGENS FÖR BOKHANDTVERK UTSTÄLLNING I KUNGL. BIBLIOTEKET. 1. ETT BLAD UR EN LATINSK PSALTARE, DEN ÄLDSTA KÄNDA, AF BOKTRYCKARE SIGNERADE BOK. 2. ETT BLAD UR EN ALLEGORISK ROMAN FRÅN 1400-TALET MED VENETIANSKT TRÄSNITT. 3. ETT NOTTRYCKSBLAG UR SVENSKA MÄSSAN FRÅN 1490.

Vi ha här afbildat bland annat ett blad ur en latinsk psaltare, som utgått från Johann Fust och Peter Schöffer i Mainz, och som är den äldsta bok, i hvars slutskrift årtal och boktryckare finnas angifna.

Som prof på det venetianska träsnittet under 1400-talet meddela vi ett illustrerad blad ur en allegorisk roman — Poliphili hypnerotomachia — då denna konst därstädes stod på sin höjdpunkt. Äfven finna våra läsare återgifvet ett blad ur den svenska mässan — Graduale suecum — tryckt med typer från Stephan Andres' press i Lübeck år 1490.

GÖTEBORGS DOMKYRKAS INVIGNING efter den nyss avslutade yttre och inre restaurationen ägde högtidligen rum den 18 dennes kl. 11 f. m., då biskop Rodhe talade från altaret samt förrättade högmässopredikan. Till denna akt hade domkyrkorådet inbjudit kyrkofullmäktiges medlemmar m. fl. Den nyrestaurerade kyrkan presenterar sig nu till det inre synnerligeu anslående. Allt synes väl uttänkt och väl verkställt. De nya, öppna bänkarne, den ändrade formen på orgelläktaren, de nya kronorna med strålande elektrisk belysning samt dekorationen i hvitt

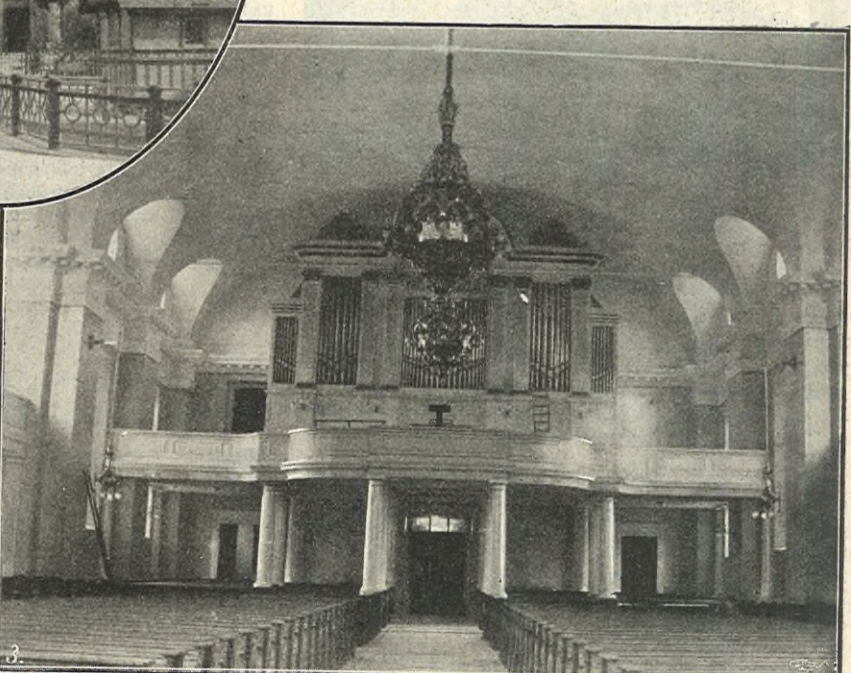
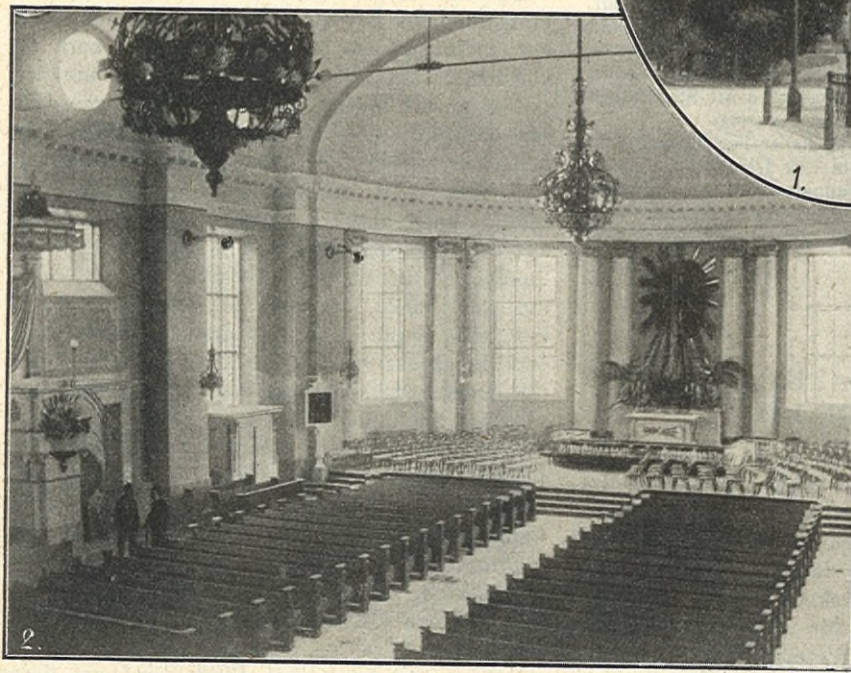
och guld höja kyrkans utseende i hög grad. Kyrkan ger nu till det inre intrycket af ett alldeles nytt tempel Den rymmer omkring 2,000 personer.

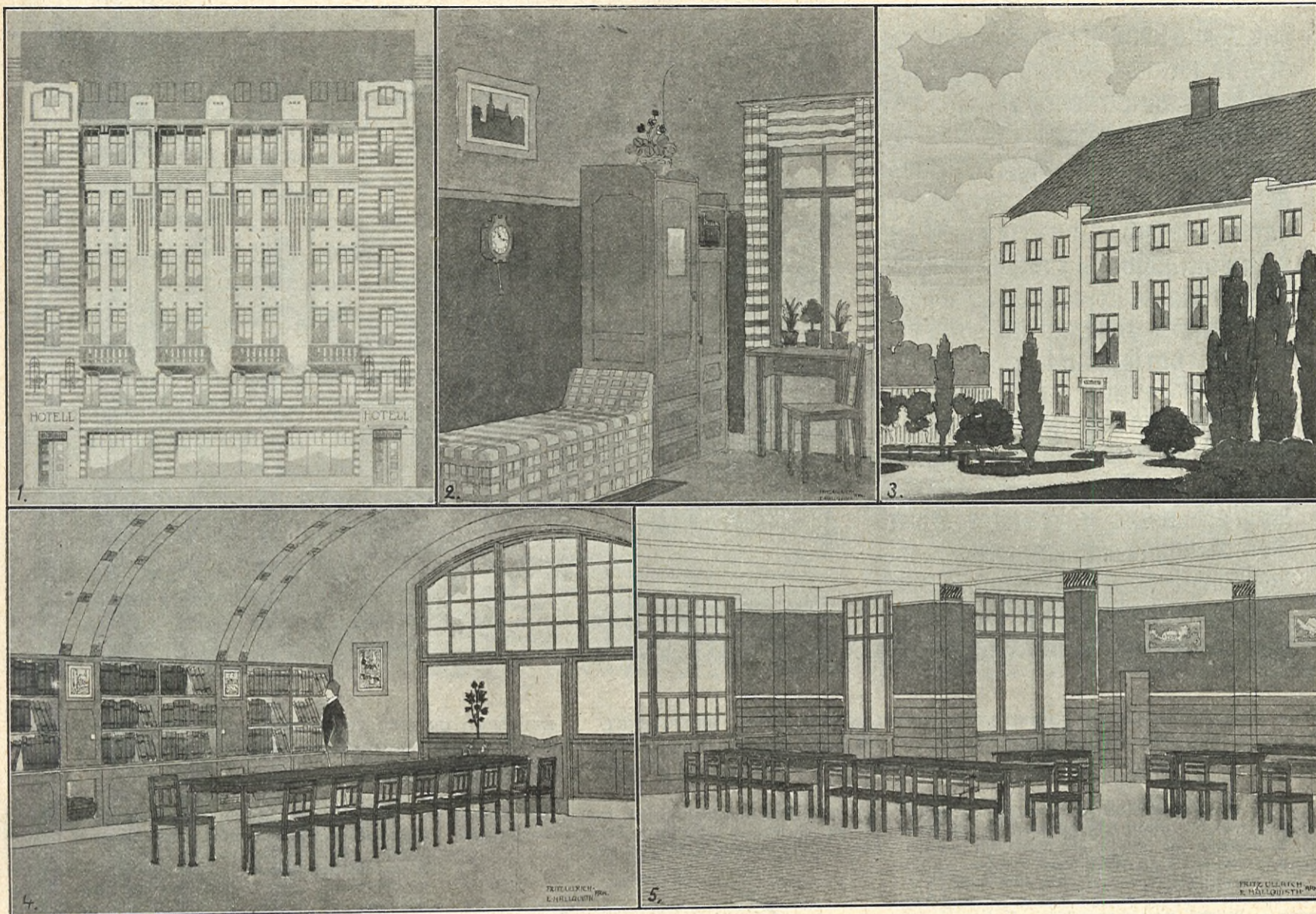
Det omfattande restaureringsarbetet har utförts af byggmästaren Axel Person för en kostnad af 150,000 kronor. Bänkarne ha tillverkats af snickerfirman Elfwin & Co., måleriarbetet har utförts af J. E. Stenberg och förgyllningarna af G. B. Almqvists aktiebolag. Värmeledningen har anlagts af G. Mathiesens maskinaffär. Kronorna ha utförts efter ritningar af artisten Axel Lindgren i Stockholm. Ståtliga paramenta för altarbordet och organistens plats äro under utförande af fröken Bastholm.

Orgeln, som ombyggt af Eskil Lundéns orgelbyggeri, är nu ock så godt som ny. Blott fasaden och 25 stämmor äro gamla; 27 stämmor äro nyinlagda. Orgeln, som nu står på höjden af modärn teknik, drifves med elektricitet. Klaviaturbordet har ordnats så, att organisten sitter vänd mot församlingen.

NYA LEKPAVILJONGEN är namnet på en för stockholmsungdomens lekar afsedd byggnad, som uppförts å den s. k. Nya idrottsplatsen — området mellan Sturevägen och Planterhagsvägen — och af hvilken idrottsård vi här lämna en exteriör.

GÖTEBORGS NYRESTAURERADE DOMKYRKA, SOM I SÖNDAGS HÖGTIDLIGEN INVIGDES AF BISKOP RODHE. 1. KYRKANS YTTRE. 2. PREDIKSTOLEN OCH KORET. 3. ORGELLÄKTAREN. FOTO FÖR IDUN AF J. EDGREN.

DET TILLTÄNKTA UNGKARLSHOTELLET I STOCKHOLM. EFTER RITNINGAR AF ARKITEKTERNA F. ULLRICH OCH E. HALLQUISTH. 1. HOTELLETS FASAD. 2. ETT AF SOFRUMMEN. 3. HOTELLGÅRDEN MED ANNEXBYGGNADEN. 4. LÄSESAL. 5. MATSAL OCH KAFÉ.

Byggnaden inrymmer, förutom själfva leksalen, bostad åt en vaktmästare, toaletterum, duschrum o. s. v.

Idrottsplatsen i sin helhet är indelad i 3 banor för olika slag af lekar och idrott.

Hela anläggningskostnaden beräknas till 50,000 kronor, hvaraf Stockholms stad bidragit med 20,000 kronor.

STOCKHOLMS NYA LEKPAVILJONG

ETT UNGKARLSHOTELL.

DET HAR länge härskat och är fortfarande förenadt med stora svårigheter för den ogifta delen af Stockholms kroppsarbetande befolkning att erhålla drägliga bostäder, hvarför de familjelösa arbetarne äro hänvisade till det ogynnsamma inneboendesystemet och den ännu fördärligare vistelsen i »stadens» små-hotell.

Frågan om anskaffande af ett hem för ungar har också flerfaldiga gånger dryftats, och det nu af arkitekterna hrr Fritz Ullrich och Edvard Hallquisth framlagda projektet om ett s. k. ungarshotell utgör ett nytt och till synes mycket praktiskt förslag, som man har all anledning hoppas snart skall komma till utförande och sålunda utgöra en början af denna samhällsviktiga frågas lösning.

Byggnaden, af hvars såväl inre som yttre vi här meddela några belysande bilder, är ämnad att uppföras i kvarteret Väduren vid Roslagsgatan, med hufvudbyggnaden åt nämnda gata och en flygel mot gården. Själftomtomten kostar 55,000 kronor, kostnaden för

byggnaden beräknas till 170,000 och möbleringen till 27,000 kronor. Hotellet, som blir försedt med alla bekvämligheter, skall innehålla 100 bostadsrum af den typ, som utbildningen visar, och hyrespriset blir 4 och 3 kronor pr vecka, inclusive ljus och värme, hvilket är synnerligen billigt. Å nedre bottnen i hufvudbyggnaden inrymmas restaurant och kafé, men för de hyresgäster, som önska intaga måltiderna på sina rum, är tillfälle beredt att få maten uppsänd medels hiss.

Öfverst i hufvudbyggnaden skall inrättas en läs- och studiesal.

Tomtens storlek tillåter jämväl anläggningen af en trädgårdsliknande gårdsplan, där gästerna under den vackra årstiden kunna vistas, då de så finna för godt.

Förslagsställarnes mening är att kunna få till stånd ett aktiebolag af intresserade kapitalstarka personer — och detta fortast möjligt, på det att byggandet snart må kunna börja. Äfven hoppas man att Stockholms stad ville stödja företaget med ett anslag.

Förvisso lär kommunen ej heller lämpligen kunna undandraga detta på enskild väg framkomna förslag sitt stöd, ty det är framsprunget ur ett verkligt samhällsbehof, ett behof, som Stockholms stad genom dess långsamhet i fråga om bostadsnödens afhjälpande själf varit med om att skapa.

GAMLE STADSLÄKAREN BERÄTTAR. AF JENNY LÖWENMARK.

DEN GRÅSKÄGGIGE, ännu ståtlige f. d. stadsläkaren satt en kväll, som annars ofta hände, vid ett af hotellets kafébord, omgifven af några gamla beundrare och vänner. Och sedan han några gånger läppjat på glaset med den mörka groggen, harskade han sig och begynte åter en gång att för de ifrigt lyssnande förtälja en af de många historierna ur sin långa, men numera avslutade läkarpraktik.

— Ja, mina vänner, det var en gång jag blef bortkallad på själfva julafton, julfattaren rättare

sagdt, ty tofslaget hade redan förklingat, när jag blef eftersänd till en af mina äldsta patienter. Det var en gammal, rik änkling, en enstöring, ehuru han ägde flere unga döttrar och svärsöner — märk, svärsöner — hvilken fått ett svårt anfall i den sena timmen, och de förskräckta tjänarne hade skyndat att hämta mig. Gubben är död nu, och ni kände honom inte, destutom brukar jag aldrig nämna några namn.

Nu var denne gamle man ett af de eklantantaste bevis på, att en förständig karl aldrig bör gifta sig och skaffa otacksamma barn till världen. Skål du därborta, gamle ungar!

Det är att märka, att han endast ägde döttrar, och alla voro de gifta. Deras män voro hederliga, ärbara herrar och medborgare, det var intet ondt att säga om dem, och de åtnjöto allmän aktning. Men de måtte samtliga ägt ett visst genomgående judasdrag — ni vet, Judas och de trettio silfverpenningarna — ty det har händt, att blott de hörde klangen af det röda guld, slog det lock för deras öron, lock för deras hjärta, och hvad värre var, lock för deras hedersbegrepp. Och som denna klang så stark ljöd emot dem hvar gång de beträdde svärfaderns hus, slog det alltid lock för de tre tingen, när de kommo inom dess väggar. De kunde icke tänka på annat än på de granna bankpapperen, som betydde myckenheter af gult, myntadt guld, på de tunga, järnbeslagna silfverkistorna, på hela den dyrbara inredningen af boet och allt annat godt, som de en gång skulle få ärfva — ärrfva, sade den äldste, som var skåning. Till följd häraf var deras samfälda tanke den, att gubben borde lagt sig att dö för längesen, i stället för att med dyr-

STOCKHOLM I JULVECKAN. TECKNING FÖR IDUN AF HJ. ENEROTH. 1. VISNINGSSÖNDAG, SCEN FRÅN REGERINGSGATAN. 2. LUTFISKGUMMORNA VID KORNHAMNSTORG. 3. JULGRANSMARKNAD PÅ BRUNKEBERGSTORG. 4. JULKOMMERS VID SLUSSEN. 5. JULBRÅDSKAN PÅ ILGODSSTATIONEN.

GARGAROL

välsmakande, koncentreradt, antiseptiskt munvatten.

Hämmar syrebildning i munnen, skyddar därför tänderna.

Bruksanvisning å intyget.

Obs! Stänkproppen förlagd i flaskhalsen. Obs!

HYLIN & C:o F. A.-B.
STOCKHOLM.

bara vanor sitta kvar i en stor våning och tära på räntorna.

Nu skall ni veta, att gubben själf var en hederskarl. Med två tomma händer hade han genom ett långt lif af sparsamhet och samvetsgrann, ärlig id arbetat sig upp till en af de främste i samhället, arbetat sig till de granna bankpapperen och de späckade silfverkistorna. En vacker, fin gammal herre var han, en äkta gustavian från den gamla, goda tiden. Att höra honom med sin spröda gammalmansstämma sjunga någon af Bellmans vemodsvisor till ackompanjement af den gula gitarren med pärlmorknapparna, den han skötte så väl, det verkade som att se en bleknad, men vacker målning, läsa en gammal, glömd bok — en alldeles säregen konstnjutning var det.

De unga döttrarna voro goda, väluppfostrade barn, med hjärtat på rätta stället, men ni vet, mina vänner, kvinnan, kvinnan, hon är som ett flarn, som skum på vågen inför den hon älskar, och han kan leda henne med sig, så till godt som ondt. Och allt för grundligt har i sanning mannen i en senare tid tagit hämnd på henne för den gången hon frestade den förste af hans släkte i paradiset.

Alltnog, dessa hedervärda äkta män hade med fagra ord och snick och snack intalat sina hustrur, de menlösa, hjärtegodas, men som alla andra så tanklösa kvinnorna, att gubben redan öfverlevvat sig själf, att han gjorde bäst i att lägga sig ned och dö, onyttig som han var i denna världen. Och de trodde det, de funno det godt och väl taladt, som allt deras herrar och män talade.

Det lär ha varit märkliga julaftnar i gamlefars hus, har jag hört berättas.

Svärsönerna, hvilka redan ansågo allt som sitt, gingo breda och säkra genom alla rummen och njöto af klangen från det röda guld, som en gång skulle bli deras. När de slogo sig ned i de tunga, gedigna länstolarna, var hvar och en sin egen värd; de groggade med gubbens fina konjak, skålade, glammade och voro glada. Ingen tänkte på honom, som allt detta skapat med sin egen kraft och sin egen intelligens. Ensam och glömd fick han sitta i sitt lilla, sparsamt upplysta rum, medan de andra festade om där ute. Ty en egendomlig gubbe var han, med egendomliga infall och säregna idéer, inbunden, försynt och finkänslig var han. Jag kan så väl tänka mig den tärande längtan han kände under dessa julaftnar, då han dragit sig in till sitt, som snigeln i sitt skal, längtan efter att någon af de unga skulle komma och knacka på och bedja honom stiga in till deras julglädje. Aldrig blef denna längtan uppfylld, han fick sitta där han satt, om också han satt kvar hela kvällen — otroligt låter det, men jag har från säkert håll kännedom om, att det verkligen gick så till.

Hände det så någon gång, att han själf-mant trädde ut i ljusskenet, i de glada rummen, där julljusen rykte och den heta glöggen ångade, skyndade han sig snart nog in igen,

ty då hände det lätt, att han fick höra, hur någon af svärsönerna för hans egna lyssnande och skrattande barn och barnbarn härmade hans läspande uttal, hans stultande gång, hans cirklade språk och hans gammaldags vordna, löjligen sällskapsskick. Då stängde han in sig med lås och rigel och öppnade ej, förrän de andra knackade på för att säga sitt afsked.

Ni kan tänka er, hvad han därunder måtte lidit, den gamle. Ty hans själ var känslig och ack, jag kände honom nog väl för att veta det. Högsinnad och nobel var han, i trettio år var jag hans husläkare, men aldrig hörde jag denne man, denne hvithårige, vördnadsvärde gubbe yttra ett enda groft eller simpelt ord, alltid var hans skick, hans hållning, hela hans väsen det mest äfmatte, afrundade, cirkladt belevade, alltid var hans tal en äkta gammal ädlings.

Nå, emellertid blef jag natten efter en dylik julafton bortkallad till den gamle.

Tamburen låg i ena ändan af huset, hans rum i den andra, så jag hade att gå genom hela våningen. Gästerna hade nyss lämnat densamma, och alla ljusen voro nyligen utblåsta, så när som på ett par stycken i några af de granna takkronorna. Det doftade varmt lack, brändt granris och nysläckta, rykande veckar genom hela våningen. I ett af rummen blänkte en massa glasskärfvor i en liten hög framför kakelugnen, en ramsa af gröna och röda fransar, af nyckfulla barnfingrar lösryckt från någon portière, låg vårdslöst kastad öfver en stolskarm, och på en af de dyrbara, persiska borddukarna fanns en mörk, våt fläck af urspilld vin. Golfven voro fullströdda med papper från alla de stora, hoplackade julgranspaketen, tårtor, konfityrer och kakor lågo söndersmulade på glasassietter, halfätna och sorglöst kvarlämnade. Det tycktes ha vankats många, många gåfvor från gamlefar till de små barnbarnen, så de ej ens kunnat eller gittat taga med sig alla, ty här låg en docka med gullgult hår, där en luden leksakhäst, där en prydlig liten kärra kvarglömd på någon stol, på en hylla, i ett hörn.

Genom de många vackra rummen, där den tunga värmen, de urdruckna, ännu våta, glittrande vinglasen, de feta matångorna, den starka julgransdoften skvallrade om den fest, som här nyss firats, trädde jag in till gamle herr — ja, namnet lämna vi åsido.

Rummet var sparsamt upplyst af två ljus på bordet. Det var kallt, armt, tomt, det verkade rakt af beklämmande att stiga in där från festrummen. Och ingen, icke en, säger jag, julgåfva till den gamle kunde min spanande blick upptäcka, icke ett enda grant sydt eller väfdt arbete, som kunnat lysa upp någon vrå, någon stol, något soffhörn i det mörka rummet. Inte en bok, inte en jultidning, rakt intet, som kunnat tyda på, att en julafton brusat förbi och genom de rum, hvilka med all deras prakt dock ännu voro hans.

Men, mina vänner, skyll inte på döttrarna, de voro hjärtegodas, älskligen barn, jag kände dem väl, och annorlunda voro de, innan de kommo under dessa mäns tukt och vård och läror. Ty ni skall veta: kvinnan, kvinnan, hon är som ett fjun, som en rök, ett rö, en vidja är hon, den hennes man, när hon honom älskar, kan böja, bryta och snedvrida just som han vill.

Skål på dig därborta, gamle ungar och hedersbror, vi få tacka försynen vi två, att den förunnat oss ensamt bära ansvar för de synder vi själfva begått och förskonat oss från dem, hvartill vi kunnat förleda våra hustrur.

— I stället var den gamles stora, vaxduksklädda bord, mot hvilket han låg hopsjunket och stönande, belamradt med en massa gulnade och nötta träsnitt, pennteckningar, handskrifna verser och tryckta pamfletter, politiska och litterära mycket lyckade och helt säkert säll-

synta karrikatyrer från förra århundradets början och dess midt; gubben var nämligen samlare. Han hade förstas dragit fram dem ur sin chiffonniers klaffar och lönlådor för att på denna kväll, medan de andra roade sig vid hans tända ljus, hans fina cigarrer, hans goda julmat, förströ sig själf så godt han kunde. Man har inte roligare än man gör sig.

En attack åt hjärtat var det, naturligtvis. Undra på det. Ett känsligt gammalt hjärta kan taga intryck af mindre än så.

Emellertid lyckades jag sist med lämpliga medel att åter bringa det till regelbunden rörelse. När vi sedan skildes, långt efter midnatt, tog han med sina båda skrupna, darande händer hårdt om mina, och i hans tårade blick låg ett sådant hjärtslitande uttryck af lidande, att jag måste vända mig bort. Jag blir icke lätt rörd, det skulle ej lämpat sig för mitt yrke, men den gången var det mig sannerligen svårt att bibehålla min kallblodighet och mitt läkarelugn.

Ja, gubben fyllde sedan ännu ett par år till, och när det sluttärda hjärtat ändtligen brast, delade mägarna gladeligen sig emellan hans röda guld och hans rika bo.

Skål!

Och alla herrarna svarade med att höja sina glas mot den gamle vännen, som kunde de många historietterna ur den stora komedi, som kallas det mänskliga lifvet.

**FRÅN VILDMARKS- OCH JÄRNVÄGS-
BYGGARELIF. BLAD UR FRU
SARA STARES ANTECKNINGAR, HOP-
SAMLADE AF MARIA RIECK-MÜLLER.**

VII.

20:de sept. 1892.

NÄR MAN under mer än tre år bott i grannskap af och i ett par nedbrunna och under pånyttfödelse varande norrlandssmästader, utan att själf på minsta sätt hafva blifvit förvandlad till det bättre — då kan det varar på tid att se sig om efter de ljuliga, stilla marker, där ej allt för många människors fötter hafva tryckt sina spår — där sorlet och larmet komma från forsarne och skogen...

Därför blef det en glädjens dag, när Olle till slut kom och sade: — Har du lust nu, Sara, att börja järnvägsbyggarlif igen — så har jag erbjudande att taga afdelningen vid Pite älf?

Om jag hade lust?! När — hvar? — Men, tänk dig noga för nu — fortsatte han med försök att se likgiltig ut — och kom ihåg att det blir ännu besvärligare nu än förut. Att resa nästan till en vildmark — med tre småflickor! —

Jag kom mycket väl ihåg, att de nu voro tre, och att Piteälf låg långt norrut. Men kom också ihåg alla de gånger, Olle och jag med längtan i rösten talat om denna tid, som nu kommit. Och jag såg, att Olle hade lust att resa med detsamma.

Därför sade jag endast — som lämpligt svar på de betänkligheter, som han inte alls hade: — När ska' vi börja packa? —

Men det blef ej så snart som jag tänkte. När saken var afgjord, fick Olle order att resa ofördröjligen dit upp för att renstaka några mil, innan byggnadsarbetena kunde börja. Och medan han utförde detta och ordnade däruppe med bostad och annat åt oss, fingo vi vackert vänta, jag och småflickorna. — —

Men nu äro vi här på rallaresträt igen — i en annan ådal, som ej alls är lik den förra, i ett nytt och fagert land, där jag ej alls skall sakna de pånyttfödda, praktiga städerna. Ty här är jag ändtligen hemma igen!...

Jag känner mig litet trött ännu efter resan och den ansträngande packningen, som jag ensam fick styra med denna gång, då Olle ej kunde få permission. Men nu, när det är öfver och har gått utan olycksbändelse, kan jag verkligen sätta mig ned en stund med händerna i kors, och instämmande nicka till Olle, när han uttrycker sin beundran. — Ty jag har först hållit auktion på allt gammalt skräp, som var onödigt att packa in. Då gjorde jag för resten den upptäckten, att riktigt snåla människor betala ut onödigt mycket pengar för onyttiga och obrukbara saker, bara de se ruskiga ut och finnas i handen på en auktionsutropare.

Sedan kördes tjugutvå lass flyttsaker — allt i lårar — in till staden, där de lastades på båtar till Piteå, och där vi allesammans — tre barn och två tjänarinnor, skeppade in oss sent en kväll.

Det var med en obeskriflig känsla af lättnad jag vaknade nästa morgon, vetande att jag utfört *min* del — och det den svåraste — af denna ovanligt omväxlande flyttning. Ty i Piteå skulle Olle möta och taga allt om hand. Och det fick han så gärna!... Det såg han nog också på mig, ty jag tror, att jag såg verkligt hjärtinnerligt glad ut, när jag hälsade honom på långt håll, medan båten vände och krånglade, innan den lade till vid bryggan. Och jag tror, att han något litet hade misstrott min förmåga att ensam leda en sådan omhvälfning som denna — med thy åtföljande uppgörrelser med olika slags folk.

Men nu vet han att jag kan — ehuru jag inte har lust att ofta använda den begåfningen.

I Piteå lastades de tjugutvå lassen lårar öfver i prämar, som bogserades upp för älven så lång den var farbar, medan vi själfva åkte efter skjuts. Men denna fem mil långa färd med en kort rast, då vi kommit halfvägs, skedde för mig under ett sådant tillstånd af slöhet och behof af hvila, att jag knappast har något annat minne af vägen, än att den var oändligt lång, och att vi färjades öfver älven, som slingrade sig lik en mörkglänsande orm mellan branta stränder.

Och äntligen, när det började skymma, och konturerna af skog, berg och slätter smälte tillsammans, och det glimmande skenet från ljus, som tändes, tydde på, att vägen gick genom bebodd trakt, då sade Olle det förlösande ordet: — framme! nu Sara lilla äro vi snart framme. — Och jag blef vaken och kry, och såg att bygden, där vi åkte fram, var vår nya ådal, där Piteälven bred och med sugande hvirflar flöt mellan sakta sluttande stränder, bakom hvilka bergen stodo svarta mot kvällshimlen... Ptro — hördes skjutsbondens röst — och — pto ljöd det från den andra skjutsen, som kom strax efter. —

Vi stannade framför en ljusmålad gård, som låg litet högt bakom en inhägnad trädgård. Det var gästgivargården, där vi skulle bo ett par dagar, tills de tjugutvå lassen från prämarne hunnit fram...

Men detta synes mig nu nästan aflägsset med alla sina knotriga förhållanden, som ju höra till — fastän det endast är tre korta veckor, sedan vi kommo flyttande. Och i vårt nya hem, den rödmålade gården vid stranden af en djup, glittrande tjärn, där känna vi oss alla så hemma redan, som hade vi bott här i många år. — — —

Men så hade också Olle fått tapetsera och måla här efter egen smak, då bonden, som vi hyra af, aldrig har inredt denna byggnad, utan troligen endast använder den som ögonfägnad, när han sitter där inne i den lilla bryggstugubyggnaden, där de själfva bo.

Olle har också inhägnat platsen framför vår röda stuga — ända ned till tjärnen — och har låtit vända jorden där, för att jag och småflickorna skola få idka trädgårdsskötsel i fred för gårdens kossor och höns.

Vi hafva redan en liten miniatyrträdgård i ordning nedanför fönstren, där smala sandlagda gångar äro upptagna i gräsvallen, slingrande sig rundt om små rabatter för blommor och ovala små själfväxande planer — just lagom stora för att man skall kunna ligga där i gräset och göra ingenting, när somrardagarna blifva så där våldsamt heta, som de ibland äro det här uppåt. — — —

(Forts.)

BARN- OCH UNGDOMSLITTERATUR.

DE ARBETEN, afsedda för det uppväxande släktet, som nu för hvarje år bland de äldres böcker breda sig ut öfver juldissen, ha växt ut till en hel litteratur och kräfde sin egen vidlyftiga behandling. Den knappa tiden och utrymmet medgifva oss dock endast ett summariskt påpekande af några bland de mera beaktansvärda af årets barn- och ungdomsböcker.

Af dr *Sven Hedins* "Tibetanska äfventyr" ha vi ännu ej från förläggaren mottagit något anmälningsexemplar, men af de utdrag, författaren satt oss i tillfälle att redan i manuskript genomläsa, anse vi oss kunna förutspå, att detta den ryktbare reseskildraren de svenska gossarne speciellt tillägnade verk måste bli en af julens förnämsta succéer på det nämnda området. Bland Alb. Bonniers öfriga ungdomsförlag framstår fördelaktigt för det yngsta släktet artisten *Arthur Sjögrens* "bilderbok för snälla barn", *Djur* — en a-b-c-bok med för hvarje bokstaf i parant färgtryck framställda djurtyper, försedda med förklarande rim af *Anna M. Roos*. Rolig och instruktiv i lycklig förening! Vidare en ny del af "De gyllene böckerna" — den odödliga *Robinson Crusoe* i ny bearbetning och med förträffliga illustrationer efter *Stothards* kopparstick; en samling "Äfventyrssagor" af *Harald Östenson*, ett numera med skäl värderadt namn inom vår ungdomsdiktning; samt en ny flickbok af det välkända gula biblioteket: "Rebecka" af *Kate Douglas Wiggin*, hvars amerikanska original nått en spridning af 200,000

D:R MANTZIUS SOM SHYLOCK PÅ DRAMATISKA TEATERN.

exemplar, och som verkligen för sin friska humor och fina psykologiska förståelse af barnasjälens äfven förtjänar en betydande svensk framgång.

En hedersplats bland årets sagböcker intager oestriddigen *Hugo Vallentins* redan förut kända och uppskattade "Sniggel Snuggel och andra sagor", som på Beijers förlag utkommit i en ny, charmant utstyrd upplaga, där de ypperliga teckningarna i stort folioformat af *M. Adlercreutz* värdigt tälla med de utmärkta sagorna i humor och fantasiflykt. Samma förlag har ombesörjt en ny, grundligt omarbetad upplaga af *Kata Dahlströms* "Nordiska gudasagor", i det väsentliga ansluta de sig till den tolkning Viktor Rydberg gjort i sin Germaniska mytologi af våra förfäders storslagna gudatro; en ny del af "Läsning för gossar": "Flyktning och konung" af *O. V. Caine*, som hvad äfventyr och spänning anbelangar ingenting lämnar öfrigt att önska, och en dito af "Läsning för unga flickor": "Ej som andra flickor" af *Rosa Nouchette Carey*, bägge öfverlyttade från engelskan af *Ebba Nordenadler*. Slutligen bör ej förbigås en liten rikt illustrerad handbok, "Den unge teateramatören", som med den roande ledning den ger för arrangerandet af föreställningar i hemmet, såväl på skuggspels- och dockteatern som med verkliga "levande bilder", helt visst kommer att mottagas med förtjusning af den ofta så teaterlystna ungdomen.

Af Wilhelm Billes välkända ungdomsbibliotek föreligger en ny volym, en äfventyrsrik berättelse från det amerikanska frihetskriget, "Vunnen med svärdet" af *Chas. R. Kenyon*, försvenskad af dr *H. Hullenberg*. *Fahlerantz & Co*s ungdomsbibliotek utmärker sig med tvänne mer än vanligt intressanta och värdefulla verk: en samling ytterst egenartade och fängslande "Japaniska sagor" i 2 band, berättade för västerlandet af *Yei Theodora Ozaki* och försedda med japanska originalillustrationer af *Kakuzo Fujiyama* — en ungdomsbok för dagen, som sannerligen ej heller de äldre måste rata! — samt en svensk upplaga af de i författarens hemland Danmark med rätta så uppburna "Berättelser för barn" af *J. Krohn*, äfven dessa i tvänne band och med professor Henningsens helt enkelt förtjusande illustrationer.

En bok, som väl mera adresserar sig till mammorna än till de små direkt, är det på *Lars Hökerbergs* förlag utgifna, af *Milly Tjäder* och *Malin Maartman* synnerligen rikt och konstnärligt smyckade albumet "Litens lefnadsteckning", afsedt att fördes med resp. föräldrars anteckningar om barnets utveckling allt från födelsen intill mognare ålder. Både för den, hvars barndomsliif sålunda skildras, och för de ömma föräldrarna bör ett sådant album ju kunna bli till glädje och nytta, hvadan den för vårt land nya idén synes

Köp Venersborgs BALS KOR!

Bästa svenska fabrikat.
Lätta! Eleganta!
Hållbara!

Hvarje sula stämplad med vidstående fabriksmärke.
Tillverkas som specialitet efter Wiener-metod af Aktiebolaget A. F. CARLSSONS Skofabrik, Venersborg.

Försäljas i minut hos de flesta skohandlande i landet.

ha alla utsikter att slå an. Samma förlag har äfven förtjänsten af *Laura Fitinghoff's* nya barnberättelse "Lille Lapp-Natti och hans fostersystrar," som, fränsett det en smula otroliga uppslaget, förträffligt häfdat den värderade författarinnans redan väl stegade rykte som en af våra bästa ungdomsförfattarskor.

Aktiebolaget Ljus bidrar till julklappskorgen med tvänne af den mycket gouterade norska ungdomsförfattarinnan *Dikken Zwilgmeyers* senaste alster: "En vildbasare" och "Paul och Lollok", och *Björck* och *Börjesson* ha särskildt haft de för sjömanslifvet svärmande, något mera försigkomna pojkarne i åtanke med *W. H. G. Kingstons* berättelse "Tre amiraler".

Ett litet arbete, som vi i detta sammanhang vilja varmt anbefalla, är den af kyrkoherden och fru *Thelin* utgifna julboken "De värnlösa," alla Sveriges varm-hjärtade barnvänner tillägnad, hvaraf nettobehållningen tillfaller det blifvande, i Idun redan tidigare omnämnda barnhemmet i Kumla. På ett för en själf behagligare sätt kan man sväriligen med en krona bidraga till ett bättre ändamål än genom att köpa det prydliga lilla bandet, som innehåller omväxlande och läsvärda bidrag af flere goda pennor.

Sist — men ingalunda sämst! — bedja vi få rikta uppmärksamheten på den af fru *Alice Tegnér* utgifna skolsångboken "Unga röster" (Fr. Skoglunds förlag), som bör kunna påräkna ett hjärtligt mottagande i alla för musikens friska och förädlande lyftning öppna hem. Fru Tegnér har med A. T:s populära barnsånger — "Sjung med oss mamma" — liksom med hela sin musikaliskt pedagogiska verksamhet dokumenterat sig som en verklig lifgivande kraft på detta område, och det urval af för unga röster och unga sinnen stämda fosterländska sånger, folkvisor och alster af klassisk och modärn tondiktning, hon här med erfaren hand verkställt, skall räknas henne till en ny förtjänst om vår ungdoms utbildning i sund lifsglädje och klangfrisk harmoni.

J. N-g.

TEATER OCH MUSIK.

KUNGL. TEATERN. Vid förra veckans abonnemangsföreställning fortsatte fru *Fleischer-Edel* sitt gästspel som Sieglinde i "Valkyrian", och denna hernes prestation slöt sig värdigt till hennes föregående framställningar af Elisabeth och Elsa i "Tannhäuser" och "Lohengrin". Den tycktes ock ytterligare bekräfta, att hon i alla afseenden bättre lämpar sig för Wagner-verkens upphöjda kvinnogestalter än för den Mozartska operans grazier. Den uppburna sängerskans utförande af Sieglindes parti var i vokalt hänseende glänsande, och med små medel åstadkom hon dramatiskt likaledes en förträfflig verkan. Äfven här vann det hela på, att Siegmunds parti sjöngs på tyska språket. Och hade hr *Menzinsky* haft tillfälle på några flere repetitioner, så att brister i memoreringen ej behöft förekomma, skulle hans Siegmundprestation helt säkert fullt värdigt stått vid Sieglindes sida. Nu rådde en viss osäkerhet, som särskildt i slutet af första akten med den vackra vårsången verkade störande. Så mycket blef dock tydligt, att hr *Menzinsky*, när han hunnit lära sig partiet riktigt, kommer att varda en i allo ypperlig Siegmund. Om de öfriga partiinehafvarne hafva vi så nyligen haft tillfälle yttra oss, att vi här kunna inskränka oss till att nämna, att de måhända denna gång i än högre grad gjorde sig förtjänta af det erkännande, vi då ansågo oss böra gifva dem. Fru *Fleischer-Edel* blef särskildt föremål för den fulltaliga publikens lifliga hyllning, och sådan kom henne i ännu rikare mått till del vid föreställningen i fredags, då hon som Elisabeth tog afsked af publiken. Och erkännas måste, att den framstående konstnärinnans gästspel härstädes varit både intressant och lärorikt.

F. Hvg.

DRAMATISKA TEATERN. Det är en glädje att vara teaterpublik — ibland. Ty man må ej invagga sig i den föreställningen, att vistelsen i en teatersalong

alltid väcker lustkänsla och att det är enbart scenens präster och ärkebiskop, som utstå kval, då en underhålligt teaterpjäs går till botten under kritikens och den allmänna meningens oväder.

Den hoptrummade publiken lider minst lika mycket, där den offerar tid och penningar på en "konstprodukt", som ingenting annat är än en dyster bekräftelse på sin författares oförmåga att vara författare.

Men att få vara publik och sitta med själens alla fönster öppna, då en skalds syner och tankar i skiftande färger draga upp ur scendjupet, det är en glädje, som stämmer till tacksamhet mot teaterns existens.

Det blef dr Mantzius förbehållit att som framtällare af juden Shylock i Shakespeares "Köpmannen från Venedig" bibringa oss denna känsla midt i den konstnärliga ofruktbarhet, som f. n. trycker nödärstämpeln på hufvudstadens teaterlif.

Dr Mantzius' Shylocktyp var anlagd på skådespelarens intima kännedom dels om den hebreiska racens egenart och rötter långt bort i österlandets äldsta kultur, dels om hvad den moderna Shakespearetolkningen gjort för att klarlägga gestalten för nutiden. Därför har han ej förbiset att Shylock ursprungligen stått som en komisk figur, men att han därefter, inför senare tidens uppfattning, vuxit ut till en tragisk gestalt, på grund af det förakt, den bespottelse, för hvilken han utsattes af samhället, då han lefver och handlar i enlighet med sin natur.

Dr Mantzius lyckades i allmänhet väl sammanmälta dessa båda hufvudelement, och ur denna förening af motsatser dana en individualitetsstark levantin, raffineradt vämjelig i sin inställsamhet, bitande i sin ironi, stor i sin hämndlystnad. Den yttre apparitionen med den lurande blicken och de österländska nigningarna var beundransvärd. Dessutom måste man komplimentera skådespelaren för hans diktion, som, trots de danska gutturaljuden, ljöd klarare än flere af de medspelandes svenska.

Fru Hansson hade fått den jublande, lyckobegäfvade Portia på sin lott, och väl märkte man, att hon ärligt sträfvade att ge all den lätta, yrande humor hon förmådde, men det var långt ifrån nog för Shakespeares Portia, som var född under en dansande stjärna. Däremot gaf fru Bosse en mycket frisk bild af kammarfröken Nerissa. Hrr Lindström och Envall förtjäna också beröm för sina stilriktiga typer. De öfriga många rollinnehafvarne föreföllo ganska ointresserade af sina uppgifter — och detta drabbade särskildt den subtila femte akten, hvilken hos Shakespeare alligenom verkar som en orkestersuite för sordinerade violiner.

Det klagas så ofta öfver att publiken ej visar sig vilja uppskatta lyrik på scenen. Detta klander är knappast berättigadt, då skådespelarne själfva slita vingfjädrarne från den solfödde Pegasos.

ÖSTERMALMSTEATERN presenterar nu i själfva den yrande julbrådskan Offenbachs operettvillervalla "Pariserlif", som med sina glada melodier och sina stolliga upptåg lyckas få oss att skratta rätt godt.

Fru Anna Norries Gabrielle är oemotståndligt lustig, sina kupletter sjunger hon med ett humör, hvars solighet är bländande, och dansstegen från Mabelle kommer hon ännu ihåg.

Bland de öfriga "parisarne" erinrar man sig med nöje hr Lund, bland "parisiskorna" fröken Grünberg och bland medlemmarne af "främlingskolonien" hr Ringvall, som spelar en lustresande stockholmare.

E. H.-n.

KONSERTFÖRENINGEN gaf sin tredje abonnemangskonsert i Musikiska akademien sisl. lördag inför en egendomligt nog ej alldeles fulltalig, men så mycket tacksammare publik. Programmets förra afdelning upptog Peterson-Bergers under senaste musikåret af Konsertföreningen f. f. g. utförda symfoni "Baneret", hvars

båda mellansatser nu liksom förra gången nog voro de, som slog mest an på åhörarne. Särskildt verkade andra satsen, "Mellan fejderna", medryckande genom sin melodiosa och fagert skimrande tonskrud. De båda yttersatserna innehålla emellertid äfven de, såsom vi vid första utförandet hade tillfälle påpeka, förträffliga saker. Bifallet var efter hvarje sats mycket lifligt, och åhörarne gäfv sig ej, förrän tonsättaren till slut personligen framträdde på musikestraden för att mottaga hyllningen.

Konsertens senare afdelning var ägnad åt den glädliga Wien-musiken, representerad af de fyra Wien-mästarna Mozart, Beethoven, Schubert och J. Strauss d. y. samt nordtysken Brahms, som dock i sådana verk som sina ungerska danser har rätt att tagas med bland Wien-mästarna.

Det nya uppslag hr Aulin sålunda gjort i vårt konsertlif, härvid följande beaktansvärda förebilder från utlandet, närmast från Köpenhamn, där den framstående konsertledaren Joachim Andersen sedan rätt länge gjort dylika programsammanställningar, kan ej annat än väcka intresse och bifall. Det visade sig också, att åhörarne lifligt senterade såväl Mozarts trenne danser, särskildt den andra och tredje, som ock den långa raden, ej mindre än 12, af Beethovens karaktäristiska, men något likformiga dansmelodier. Intresset och bifallet bragtes dock till sin höjd genom Brahms eldiga ungerska danser och Joh. Strauss d. y:s briljanta vals "Geschichten aus dem Wienerwald", som mottogs med ett så intensivt bifall, att hr Aulin fann sig föranlåten gifva ett extranummer, nämligen "valsernas vals", "An der schönen blauen Donau". Af Schubert fick man höra den vackra mellanaktsmusiken ur sagospelet "Rosamunde".

Det hela var synnerligen vällyckadt.

F. Hbg.

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN.

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 25-31 DEC. 1904.

Söndag (Juldagen): Grönkål; kokt piggar med holländsk sås; griljerad rökt skinka med äppelmos och katrinplommon; tusenbladstärta (Milles feuilles).

Måndag (Annandag jul): Buljong med pastej; stekt rensadel med legymer; klenäter med sylt.

Tisdag: Vegetariansk morotspur; ugnstekt sik med potatis.

Onsdag: Kalfbringa med curry och ris; äppelkompott med grädde.

Torsdag: Kokt köttkorf med stufvade turska bönor, Hafresoppa.

Freitag: Kall skinka med ärter och brynt potatis; gräddkaka.

Lördag (nyårsafton): Lutfisk med potatis och ärter; risgrynsgröt med mjölk; smörbakelser.

RECEPT:

Grönkål (f. 6 pers.). 2-3 grönkåls-hufvuden, 2 lit. vatten, 2 msk. salt, 2 msk. mjöl, 2 msk. smör (40 gr.), 2 lit. buljong eller fläskspad, hvitpeppar, salt, socker.

Beredning: Kålen (som bör vara frusen) lägges i vatten, så att isen drages ut. Den repas därefter, sköljes väl samt lägges i kokande, saltadt vatten och får koka 1/2 tim. Kålen lägges upp på sikt, så att vattnet får väl afrinna, hvarefter den hackas med mjölet, tills den blir mycket fin. Smöret smältes i en kastrull, kålen ilägges och fräses under flitig rörning i 5 min. Den kokande buljongen tillsättes, litet i sänder, och soppan får koka 1/2 tim., hvarefter den afsmakas med kryddorna.

Soppan serveras med frikadeller af ox- eller kalkkött ock med fläskkorf.

Kokt piggar (f. 6 pers.). 2 kg. piggar, 150 gr. salt, 1/2 citron, 3 lit. vatten.

Öfverblifna nummer

af
Iduns Handarbetstidning,

från år 1903, 15 nr., innehållande ett stort antal stiftfulla och moderna original-mönster realiserade till 1 kr. om beloppet insändes i postanvisning till
Iduns exp., Stockholm.

Till garnering: 1 citron, kruspersilja.

Beredning: Fisken urtages, sköljes väl i flere vatten, och torkas med en fiskhandduk. Fenorna aputsas, men bortskäras ej. Den gnides därefter in och utvändigt med 1 msk. af saltet samt citronsaften. En djup skåra göres i den mörka sidan på fisken, för att det hvita skinnets på andra sidan ej skall spricka. Piggvaren lägges på en fisksil, med den hvita sidan upp och ned-sättes i det ljumma vattnet, tillsatt med saltet. Den får hastigt koka upp men därefter endast småkoka, med tätt slutet lock 20-25 min. eller tills fenorna lossna lätt. Fisken upplytes genast med silen, och spadet får väl afrinna, hvarefter den upplägges med den hvita sidan upp, på ett varmt fiskfat eller på ett aflångt fat på bruten servett. Den garneras med små kokta potatisar och citronskivor samt persilja. Piggvar serveras med smält smör, hummersås eller holländsk sås.

Griljerad rökt skinka (f. 18 pers.). 5 kg. skinka.

Till laken: 5 lit. vatten, 1 1/2 lit. smör-salt, 2 1/2 dcl. strösocker, 1/2 msk. salpeter.

Till kokning: 5 lit. vatten, 1 butelj fransk vin.

Till griljering: 1/2 tsk. engelsk senap, 1/2 msk socker, 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Vattnet påsättes att koka, salt, socker och salpeter ilägges och laken får koka 10 min., under det den skummas väl. Skinkan nedlägges i en stor stenkruka, den kokande laken påhålls och bör stå väl öfver skinkan. Krukan öfvertäckes genast med en köthandduk och en filt. Skinkan får ligga i den varma laken 2 tim., hvarefter den upptages och får ligga fritt att kallna öfver en natt. Den nedlägges därefter i den kalla laken och får ligga 14 dagar. Den upptages och lägges i kokande vatten omkr. 10 min., hvarefter den får hänga ett dygn för att torka. Den insys i en tunn gardin och kallrökes i 4 dagar.

Skinkan borstas väl ren med mjuk borste och såpvaften, hvarefter den får ligga i vatten öfver en natt. Den påsättes i kallt vatten, tillsatt med vinet och får koka 2-3 tim. eller tills en vispsticka går lätt igenom köttet. Svålen aftages och skinkan beströs med en

blandning af senap, socker och fint stötta skorpor.

Den insättes därefter i ugnen att få vacker brun färg, då den den uttages och garneras med kruskål, äppelmos och katrinplommon eller med legymer.

Tusenbladstärta (Milles feuilles) (f. 12 pers.). 200 gr. osaltadt smör, 200 gr. hvetemjöl, 7 msk. vatten, 2 msk. strösocker.

Till fyllning och garnering: 2 kkp. äppelmos, 6 del. tjock grädde, 2 msk. vaniljsocker, frukt och gelé, 1 hg. rostad sötmandel.

Beredning: Smöret klappas till tunna kakor, som sättas på is att stelna. Mjölet utröres med vattnet och arbetas till en smidig deg. Degen utkafas till en fyrkantig kaka, något tjockare på midten. Smöret lägges midt på degen och kanterna vikas öfver smöret, så att detta fullkomligt täckes. Smördegen utklappas till en aflång fyrkant af ungefär 1/2 om. tjocklek. Denna fyrkant vikes därefter ihop så att kanterna af degen mötas midt på fyrkanten. Därefter vikes den ena halvan af degen öfver den andra. Degen utkafas åter till en aflång fyrkant. Detta upprepas fyra gånger efter hvarandra, hvarefter degen utkafas till omkr. 1 mm. tjocklek och utskäres till 6 runda bottenar, hvilka naggas, penslas med vatten och beströs med strösocker. De insättes i god ugnsvärme att grädda vackert gulbruna.

Smörbottenarna upplägges på tårtpapper på flat glasskål. Mellan bottenarna bredes tunt med äppelmos och där öfvanpå ett lager af den vispade grädden, tillsatt med vaniljsockret. Tårtan garneras med resten af grädden samt frukt och gelé. Kanten af tårtan bestrykes med grädde och garneras rundtom med den rostade mandeln, skuren i tunna skivor.

DET ÄR SÄKERT att "MUM" förordad af legitima Läkare, ger kraft helse åt Barn Äldringar och klena personer.

Svenskt fabrikat, tillverkad under kontroll, säljes hos Hrr Apotekare och Handlande.

I parti hos Instruktionsapoteket Nordstjernan o. Apoteket Gripen i Stockholm, Apoteket Enhörningen i Göteborg, Lejonet i Malmö.

A. W. Friestedts Fabriksaktiebolag, Stockholm.

Anm. Tårtan får ej garneras, förrän 1 tim. innan den skall serveras, annars bli smörbottenarna sega.

Klenäter. 3 ägg, 150 gr. strösocker, 125 gr. smör, 3 kardemummor, det rifna skalet af 1/2 citron, 5 msk tjock grädde, 625 gr. hvetemjöl.

Till kokning; 1/2 gåsflott eller vegetalin.

Beredning: Äggen röras väl med sockret, det ljumma smöret, och den fint stötta kardemumman samt citronskalet. När degen är smidig, tillsätts grädden och mjölet, hvarefter degen ställes på kallt ställe omkr. 1 tim. Den utkafas till 1 mm. tjocklek och utskäres med sporre till aflånga kakor på hvars midt göres en skåra, och därigenom drages den ena ändan af kakan, så att det bildar en knut på midten.

Flottet påsättes och upphettas tills en tunn blå rök stiger upp från ytan. Klenäterna ilägges och kokas ljusgula samt upplägges på gråpapper att afrinna. De öfversockras och serveras med sylt.

Vegetariansk morotspur II (f. 6 pers.). 1 kg. morötter, 2 1/2 lit. vatten, 1 liten chalottenlök, 1 hg. smör, 2 msk. mjöl, salt, hvitpeppar, 1 ägg, 1 dcl. grädde, 1 dcl. risgryn, vatten, salt.

Beredning: Morötterna skrapas, sköljas och förvallas. De rivs därefter och få koka i 2 1/2 lit. vatten i den rensade och i skivfor skurna löken omkring 2 tim. Massan passeras. Hälften af smöret fräses med mjölet, morotspuren påspädes, litet i sänder, och soppan får koka 10 min. hvarefter den afsmakas. Resten af smöret tillsättes och soppan omröres noga. Ägget och grädden vispas i soppskålen och soppan tillslås under kraftig v. pning.

Risgrynen skällas och påsättes i saltadt kokande vatten och få koka, tills de äro mjuka, då de upphållas i durkslag, öfver-spolas med varmt vatten, och få afrinna samt upplägges på karott och serveras till soppan.

Ugnstekt sik (f. 6 pers.). 1 1/2 kg. sik, ättika, 1 1/2 msk. salt, 1 knippa persilja, 1 msk. portugisisk lök, 1 ägg, 1 kkp. stötta skorpor, 2-3 dcl. fransk vin.

Till stekning: 2 msk. smör.

Beredning: Fisken fjällas, urtages sköljes och torkas med en fiskhandduk samt ingnides med ättika och salt. Per-

siljan och löken hackas fint och blandas med de stötta skorpona. Fisken penslas med det uppvispade ägget och beströs med skorpblandningen. En långpanna upphettas, smöret brynes däri och fisken nedlägges att brynas, hvarefter det kokande vattnet samt vinet påspädes, litet i sänder, och fisken får steka omkr. 20 min., under det att den ofta öfver-öses med sin sås. Fisken upplägges på varmt serveringsfat och såsen hålles öfver.

Kalfbringa med curry och ris (f. 6 pers.). 1 1/2 kg. kalfbringa, 2 lit. vatten, 1 1/2 msk. salt, 1 liten knippa persilja.

Sås: 1 msk. smör (20 gr.), 2 msk. mjöl, 1/2 liter köttspad, curry efter smak, 1 msk. vatten:

Ris: 2 dcl. risgryn. 2 lit. vatten, 1 msk. salt, 1/2 tsk. curry.

Beredning: Bringan knäcks och tvättas med en duk, doppad i hett vatten, den påsättes i kokande vatten, skummas och saltas. Köttet får därefter sakta koka, tills det är mört eller omkr. 2 tim. Det tages upp och skäres i lagom stora bitar, hvilka täckas öfver för att hållas varma. Spadet silas och skummas, smör och mjöl sammanfräses, spadet tillsättes, litet i sänder, under flitig rörning och såsen får koka 10 min., hvarefter den afsmakas med curry utördt i 1 msk. kallt vatten.

Risgrynen sköljas i hett vatten, påsättes i kokande, saltadt vatten, och få kokas mjuka, då de upphållas på durkslag och öfverspolas med kallt vatten. De insättes därefter genast i varm ugn, och omrörs ofta med gaffel, tills de äro skilda och allt vatten afdunstat. Riset upplägges i en krans på serveringsfatet och beströs med litet torr curry. Köttet ordnas midt på fatet och såsen hålles öfver.

BAKALETTE

(läses: baka lätt).

Lagermans Kak- och Tårtpulver "Tomten" finnes nu i ytterligare en smaksort afsedd speciellt för Julen. Den är extra god och kallas

Jul-Tårta.

Medelst "Bakalette" bakas en tårta lika lätt som den enklaste maträtt tillagas. Priset är oförändradt: endast 45 öre pr paket.

Enda specialskola för undervisning i
Maskinskrifning och Stenografi (Melins system) är
REMINGTON

Karduansmakaregatan 1, Stockholm.

Anmälningar till deltagande i undervisningen mottagas alla hvardagar utom lördagar kl. 12-2 och 4-9 e. m. å Institutet, t. o. m. den 20 dec., samt därefter i Skrifmaskinsaffären Remington, Hamngatan 10, Aktiebolaget Maskinaffären Stieltjes, Vasagatan 50, där äfven alla upplysningar lämnas.

Obs.! Ny kurs i Stenografi börjar den 9 jan. 1905.

Obs.! Elev väljer själf tid för undervisningen.

Obs.! I förening med platsanskaffningsbyrå, där platser med goda löner gratis anskaffas åt eleverna.

LEDIGA PLATSER

Landtbruksselev.

Plats för betalande landtbruksselev finnes vid egendom i Roslagen. Vidare genom Penningby Gårdskontor, Norrtelje.

Lärarinna med goda kunskaper och häst med vana att undervisa erhåller plats vid Färgelanda 4-klassiga samskola instundande vårtermin. Undervisningskyldighet: matematik i klasserna 1-4, de öfriga ämnena efter öfverenskommelse. Svar med löneanspråk till kontraktsprosten A. N. Beckman, Färgelanda, Dalsland.

För stenografer och maskinskrifvare som genomgått vårt Institut anskaffas gratis förmånliga platser med goda löner.

Anmälningar till deltagande i Stenografkursen, som börjar den 9 jan. 1905 emottagas alla hvardagar kl 10-2 och 5-9 e. m. å Institutet samt i

Skrifmaskinsaffären Remington, Hamngatan 10, Aktiebolaget Maskinaffären Stieltjes, Vasagatan 50, där äfven alla upplysningar lämnas.

Remington

Institut för undervisning i Maskinskrifning & Stenografi (Melins system).

Karduansmakaregatan 1, STOCKHOLM.

Sköterskeplatser.

För skolade sjuksköterskor finnes vid Kristinehamns hospital tvne platser lediga såsom afdelningsköterskor, den ena på manliga, den andra på kvinnliga länsavdelningen. Lön 400 kr., tjänstebelädnad, bostad med möbler och sängkläder, lyse, värme, tvätt och kost lika med betjäningen samt 150 kr. i kostförbättringspenningar. Sökas före den 27 December hos Öfverläkaren.

Godsplatser för hushållsbitr., lärarinna, barnfr., värdinnor att genast söka genom Inack. Byrån, Hamngatan 2 III, Norrköping. Rikst. 916. Öppet mellan 12-2 och 4-6.

Till familj i liten landsortstads sökes en bildad, ung och anspråkslös dam att vara barnen behjälplig med i läxläsning o. d. Lön 200 kr. Familjemedlem. Svar till "Fra E." Iduns exp., Sthlm.

Snäll och villig flicka, van vid hushållsgöromål, får plats - mot fritt vlivre - i yngre kyrkoherdefamilj med tillfälle till full utbildning att förestå välordnat hem. A. M. Ljunggren, Kyrkoherde. Adress: Od.

Bagerska,

fullt kunnig i bakning af spisbröd, mjukt rågröd och franska bröd, får plats å Gelle stads Fattigvårdsanstalt den 15 nästinstundande januari. Lönevillkor: 300 kr. pr år jämte allting fritt.

Sökande ha att före december månads utgång till Fattigvårdsbyrån, Gelle, därifrån närmare upplysningar om platsen på begäran erhållas, insända trejübetyg, läkarebetyg och intyg ang. kompetens och duglighet. Platsen tillsättes med en månads ömsesidigt uppsägningsrätt. Gelle stads Fattigvårdsstyrelse.

För en ung, anspråkslös och barnkär flicka finnes plats att sköta fyra barn i åldern 11-5 år. Fotografi, rekommendationer och uppgift om löneanspråk sändes till "V. G. T.", p. r. Järntorget, Göteborg.

God lärarinneplats i Sörmland. Betyg och porträtt sändas till Norra Inack-Byrån, Malmkilnadsrat 27, Sthlm.

En rask och duglig bildad flicka, kunnig i matlagning och van vid inomhus förefallande göromål, villig att deltaga i sömnad och vården om barn i skolåldern, önskas genast af prästfamilj i stad, till följd af sjukdomsfall. Svar, innehållande fotografi, rek., ålderstypgift och lönepretentioner, sändas under adress: "Plikttrogen G. E.", Iduns exp., Stockho'm.

Hushållerska, som på egen hand kan sköta ett landtshus, får god plats på nyåret. De bästa rekommendationer fördras. Svar till "Plikttrogen" under adress: S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

Plats ledig

hos ung landtbrukare för en glad, ung och duglig flicka, helst van eller åtminstone intresserad för landtbruksförhållanden. Svar med fotografi, ålder, rek. och familjeförhållanden till "Framtid", Östgöta-Korrespondentens kontor, Linköping f. v. b.

Bättre, anspråkslös flicka, rask, barnkär, sökes till den 15 januari som sköterska för två barn (2 och 4 år) i officersfamilj i Berlin. Från svenska. Bästa rekommendationer fördras. Års-lön: 180 mark. Svar jämte fotografi till "B.", Hinsekind, Värnamo.

Vid instundande vårtermins början den 1 februari 1905 blifver plats ledig för en lärarinna i kvinnlig slöjd vid hvarvande slöjdskola för flickor, och ega hugade sökande att till undertecknad, ordförande i nämnda skolas styrelse, insända senast den 9 januari 1905 sina ansökningar, åtföljda af betyg och åldersbevis. Filpstad den 5 dec. 1904.

Ax. Hj. Almlöf.

För en väl vitsordad sjuksköterska finnes plats å Barsebäcks gods att tillträda den 1 April 1905. Löneförhållanden: fri bostad med möbler och sängkläder, fritt bränsle samt 500 kronor pr år. Ansökningar jemte betyg sändas till Barsebäcks gårdskontor före 15 januari 1905.

PLATSSÖKANDE

Flicka af god familj önskar på nyåret plats i ett godt hem såsom hjälp och sällskap, någon lön önskas. Svar till "24 år" Arboga p. r.

Verkligt skickliga maskinskrifvare och stenografer tillhandahållas af

Remington

Institut för undervisning i Maskinskrifning & Stenografi (Melins system).

Karduansmakaregatan 1, STOCKHOLM.

En ung flicka, som genomgått Tekniska Skolan för kvinnliga lärjungar i Stockholm samt nu har plats som riterska i handarbetsaffär, önskar sig liknande sysselsättning till i januari 1905. Svar torde sändas till fröken H. Svensson, adress fröken A. Håkansson's handarbetsaffär, Vexjö.

En frisk, gädlynt flicka söker plats som barnfröken i bättre familj i Stockholm. Har förut innehaft plats i hem, hvarifrån de bästa rekommendationer fänas. Svar till "22 år", p. r. Postkontoret, Jerntorget, Göteborg.

Språkkunnig lärarinna med flera års vana vid undervisning önskar plats. Svar till "Anspråkslös lärarinna", Iduns exp.

Villig och värdefull hjälp åt husmor i större hem, där konstväfnad och finare handarbet värderas, erbjudes af bildad, frisk och hurtig 23-årig flicka, som gärna vill ha plats på nyåret. Van att undervisa i konstväfnad. Genomgått hushållsskola och samaritkurs. Intresserad af båda delarne. Vidare upplysningar lämnas af "Intresserad", Köpmangatan 6, 2 tr., Örebro.

Ung, bildad, anspråkslös, musikalisk flicka, van vid i hemmet förekommande hushållsgöromål, söker till nyåret plats i enkel, fin familj. Svar till "Barnkär", Malmö p. r.

I matlagning, bakning, sömnad kun., bildad flicka önskar plats nyåret. Villig, pliktrogen. Svar "Glad-hurtig" adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Sthlm.

En ung, bättre, anspråkslös flicka önskar plats i familj. Kunnig i enkla matlagning och handarbeten. Lön önskas samt blifva ansedd som familjemedlem. Svar emotses tacksamt till "Gotländska", Visby p. r.

I allehanda hushållsgöromål väl kunnig bildad, enkel, tilltagnen, sparsam flicka söker plats. Svar emotses tacksamt till "Plit", Iduns exp.

Bildad, anspråkslös flicka från godt hem, önskar komma i präst- eller herregård för att deltaga i hvarjebanda göromål. Svar till "19-årig Småland-ska", Iduns exp.

En ung norsk dame önskar att komma i en familje för att være till bygge og nytte; kan ogsaa gjennemgaa leksier med børn, hvis ønskes. Blt mtk "Musikalisk", bedes medlagt i Nordiska Annonsbyråns exp., Göteborg.

Värdrinna. Om någon bildad herre skulle känna behof af ett hemlifs trefnad, men tycker den ekonomiska frågan öfverstiger hans krafter, erbjuder sig en medelålders fru af god familj, som saknar verksamhet, förbjälpa honom realisera denna hans tanke genom praktisk och ekonomisk husstyrelse och en liten summa (300) om året. Biljet märkt "Hemtreffnad", Helsingborg p. r.

En 19-års bildad flicka af god familj, och som är kunnig i hand- och hushållsgöromål, önskar plats i bättre familj såsom sällskap och att gå frun tillhanda. Fritt vlivre önskas och äfven blifva ansedd såsom medlem af familjen. Svar torde inlämnas till "G. M.", Iduns exp. f. v. b.

Inackordering

får en Studerande under vårterminen i godt hem. Kamrat finnes. Centralt läge. Svar till "Studerande", under adr, S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm.

Svensk pension i Rom.

W. Johansson & M. Sandsjö, Via Ludovisi 46, III. Se vidare annonsen i nr 42 af Idun.

På i norra Småland synnerligen naturskönt belägen egendom, mottagas från 15 jan. unga, bildade flickor att lära hvad till ett väl ordnat hems skötande hörer. "Husmoder" Liedhem, Tofverum.

Fosheim Pensionat

ved Holmenkollen, Christiania, modtager gæster for kortere og langere tid. Hertil luft og udsigt. Billige priser.

Alingsås.

Inackordering för familjer eller för unga bildade flickor, med tillfälle till praktisk undervisning i franska och engelska språken och, om så önskas, i matlagning. Adress: Fru M. Hüttling, née Gaudard, Souvenir, Alingsås.

PARIS. Pension familie, près du jardin de Luxembourg. Réf. suédoises. Mme Barré, 70 rue d'Assas.

Hvilohem och Pensionat!

I Villa Hult, Kneippbaden, nytt, tidsenligt, beläget i Kuranstaltens omedelbara närhet med vacker utsigt öfver Motala Ström, har af undertecknad öppnats ett hvilohem för dem som behöfva ro och ombyte af luft tillika med pensionat för kurgäster. Hemmet är inredt med modern och elegant komfort. Gåstrummer 17 till antalet, de flesta belägna åt sol-sida äro väl isolerade, varma och gediget möblerade samt äger villan dessutom hall, matsal, salong, rymliga korridorer bad- och telefonrum jämte balkonger och terrasser.

Erkändt godt bord, moderata priser För rum med hel inackordering från 3:50 till 5 kr. pr dag, endast mat 3 kr, vid längre tids vistelse som 2-3 månader lämnas 10 procent. Inga drickspengar få förekomma. En krona i veckan för servis. Lättheten att erhålla eventuell läkaryård, dels af hemmets egen läkare, öfverläkaren vid Kneippbaden, dels af specialister i den närbelägna staden Memmet har egen examinerad sjuksköterska. Efter anmälan hos öfverläkaren kunna hvilohemmets gäster erhålla medicinska bad å anstalten utan att vara inskrifna.

Referens: Dr J. Bergkvist, Kneippbaden, Doktor von Unge, Norrköping Kapten G. Bagge, Kneippbaden.

Högaktningfullt

ELLA HULT.

Postadress: KNEIPPBADEN.

Rikstelefon 768. Begär prospekt.

Enastående svensk boknyhet.

Handens Mysterier

handläsekonsten

otroligt intressant, grundad på yppersta utländska källor.

Pris: 2 kr. 25 öre.

Fritzes Hofbokhandel.

Undvik allt kaffe,

som är oblandadt, ty det kan vara ett ytterst farligt gift, och blanda därför alltid Edert kaffe med **Arlakaffe**, som upphäver kaffets skadliga egenskaper och således förhindrar kaffeförgiftning samt gör kaffet godt, hälsosamt, välsmakande, mycket drygt och billigt. Förordas af de mest framstående professorer och läkare. Paketer å 25 och 10 öre i alla speci- och diverseaffärer. Endast paketer med ordet **Arla** i rött samt firmans namn: **Stockholms Kaffe-Aktiebolag** äro verkligt äkta och garanterade att innehålla den bästa och hälsosammaste kaffetillsättning.

Nyhet!

Snabbtändaren Pyros elegant, praktisk och hållbar bör ej saknas vid någon eldstad. Att tända upp eld blir ett nöje, kostar endast en bräkdelf af ett öre och allt besvär bortfaller. Rekvirera prof-apparat m. beskr. mot postförskott kr. 2:65 säljes i parti och minut af Fabriken Pyros, Sundsvall. Agenter antagas.

Hvita fina händer eris. gm H. Löfgrens handbalsam pris 40 öre. Finnes i väl sort. parfymaffärer.

Obs! 1/2 & 1/4 But.

Egendom till salu,

vackert belägen efter Ångermanälven, 1 km. från järnvägsstation och hamn. Vinterföder ca 14 å 15 kor, 2 å 3 hästar. Corps de logis 9 rum, 2 byggn m. till. 8 rum jämte källare och uthusbyggnader m. m. Utmärkta åbyggnader. Svar till "D. G. Framtid" under adress S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

På Hälsovännens förlag utkommet:

Kvinnans släktlif

af dr E. W. Wretling. 5:te tillökta upplagan med 90 teckningar. Pris kartonerad 3 kr.

Om tänderna och deras vård

af tandläkar Alb. Lenhardtson. 2:dra tillökta uppl. med 4 teckn. och 1 färgtryckt plansch. Pris 60 öre.

Hushållsskola.

I ett godt hem, beläget vid foten af Omberg i en ovanligt naturskön trakt, med dagliga järnvägs- o. ångbåtskom. kunna unga, bättre flickor erhålla grundlig underv. i allt hvad som hör till skötandet af ett väl ordnat hushåll, samt alla enklare o. finare handarbeten jämte konstväfnad. De bästa ref. kunna erhållas. Kursen börjar den 15 jan. och slutar den 1 maj. Närmare underr. af Fru Eda Rhenström, Alvastra. Pris 85 kr. pr månad.

HÄLSOVÄNNEN,

tidskrift för hälso- och sjukvård,

utgår 1905 med sin 20:de årgång. Två häften hvarje månad gifva goda råd för hälsans behållande eller återfående, meddela nya rön om hälso- och sjukvård, biografier med porträtter af kända läkare, beskrifningar på kurorter med teckningar, bokanmärkingar, bref, noter m. m.

I en breflåda ges hygieniska råd. Illustrerad gratisbilaga är en bok:

Praktiska husläkaren,

som ger råd för vård i hemmet vid vanliga sjukdomsfall. Bilagan ensam ger valuta för numerationspriset: 3 kr. helår, 1:70 kr. halvår. - Utgifvare är med. dr. E. W. Wretling. Obs! Numerationsamtlare antagas. Obs! Äldre årgångar fås häftade billigt från Hälsovännens förlagsexpedition, Stockholm.

**Tillskärnings-
mönster**

alla slag efter de förnämsta Franska, Engelska, Amerikanska och Tyska modeller, tillhållas till nedanstående pris. Endast 3 mått nödvändiga: livvidd, (rundt figuren) omedelbart under armarne midjevidd och kjollängd.

- Bluslif ..... 40 öre
- Lifmönster ..... 40 öre
- Kjollmönster utan släp ..... 50 öre
- Prinsessklädning ..... 75 öre
- Reformdräkt ..... 75 öre
- Ärmmönster ..... 20 öre
- Barndräktsmönster ..... 50 öre
- Kragmönster (Pellerin) ... 50 öre
- Kjollmönster ..... 60 öre
- Kjollmönster med släp ... 75 öre
- Nationaldräktsmönster ... 1 kr.

Expedieras portofritt om rekvisition åtföljd af likvid i sparmärken eller postanvisning insändes till

Iduns Mönsterafdelning,
Drottninggat. 51, Stockholm.
Alla slag af mönster.

Efterfråga julklapp

blir utan tvifvel leksaken *Rysk-Japanska kriget* - sjö- och landkriget i 4 serier - i form af stämpelar. Nytt och intressant och därför omtyckt af de unga. God förtjänst för återförsäljare. Rekvireras billigast pr postanvisning, och erhålles en proferie, om 80 öre insändas till John Fröberg, Finspong.

Gumbär till,
alltid eller långtid i
hemmet är den stora
dagliga till-
ningen

**SKÅNSKA
DAGBLADET**

(Malmö)

med 16-sidiga söndagsnumret

"HEMMET"

illustrerad familje-journal.

Frisinnadt program. — Färskaste in- och utländska nyheter pr telegraf, telefon och post. — En mängd politiska artiklar, korrespondenser, kåserier, kulturhistoriska skildringar, skizzer, domstolsreferat m. m. — Omkring 5,000 sidor fängslande följetongsläsning. — Största, mångsidigaste annonsafdelning, som beredt tusentals läsare gagn, mångdubbelt uppvägnande den obetydliga prenumerationsafgiften.

Sju nummer i veckan!

Huru omtyckt Skånska Dagbladet är framgår bäst deraf att det har

60,000 prenumeranter.

Blott 1 krona

i kvartalet.

Vid prenumeration å postanstalt tillkommer postarvode enligt den nya förordningen.

I städerna hembäres tidningen kostnadsfritt hvarje dag af breffbärarne.

Nu är tiden inne att verkställa prenumeration å de tidningar man önskar erhålla under år 1905.

Barngarderoben

alla mödrars ovärderliga skatt och hjälpreda, utgifves äfven år 1905 efter samma bepröfvade plan som hittills. Med sitt en gång månaden utkommande 12-sidiga nummer, innehållande ett åttiotal illustrationer öfver allt, som hör till våra barns dräkt från de spädate åren till vuxen ålder och åtföljdt af en stor dubbelsidig mönsterbilaga, ersätter tidningen mångfaldt den ringa prenumerationsafgiften af 3 kronor pr år genom den nytta och den besparing, dess praktiska innehåll bereda hvarje hem.

Hvarje husmoder, som själf ombestyr sina barnkläders förfärdigande i hemmet, bör ej försumma att prenumerera på prof, ett halft år kr. 1: 60, helt år 3 kr.

HUSMODERSSKOLAN,

som den 15 dennes slutat höstterminen, börjar den 15 Januari nästa år ny termin. Skolans uppgitt är att å unga kvinnor ur den bildade klassen lämna teoretisk och praktisk undervisning i matlagning och öfriga detaljer vid hemmets skötsel. Läroämnen äro: Hålsolära, Födoämneslära, Praktisk matlagningssk., Hushållsekonomi. Anmälningar mottagas alla dagar 1-3.

Lokal: Drottninggatan 67, 1 tr.
FRU CARLINA LILLJEKVIST,
Föreståndarinna.

Lämplig inackordering anskaffas. Prospekt tillhandahålles äfven genom Fredrika Bremerförbundet, Stockholm.

Svenska Poularder, Ungaakor, Ughöns hos
Poulets, Kycklingar,

Allm. Telefon 56 96.
Rikstelefon 5 84.

Carl A. Berg & C:o,
5 Arsenalsgatan 5.

Vårterm. börjar d. 17 jan. Illustr. prospekt kostnadsfritt.
Björstedtska Skrif-, Språk- & Handels-Institutet,
Smålandsgatan 31 B, Stockholm. Tel. R. 81 15, A. 120 58.
Handelsläroverk med särskilda fackafdeln. Ars-, Termins- och 3-månads-kurser samt undervisn. i ensk. ämnen. Anmäl. dagl.
För platser medv.

Prenumerera på Iduns Modetidning.

**Glöm ej att i tid prenumerera på
IDUNS MODETIDNING 1905.**

Ny utgifningsform!

Den mest praktiska för alla hem och sömmerskor! Fyra rikhaltiga säsonghäften årligen!

DE MODELKATALOGER, som vi redan under de två senaste åren utgifvit i förbindelse med vår afdelning för tillklippta pappersmönster, ha i hög grad slagit an och rönt allt starkare efterfrågan. Nyanskaffningen af kläder såväl i hemmen som hos sömmerskorna sammanfaller ju i regel med årets fyra säsonger: vår, sommar, höst och vinter, och våra damer ha visat sig uppskatta det praktiska uti att just vid dessa tidpunkter i ett rikhaltigt häfte få sammanfördt ett sorgfälligt urval af årtidens frestigaste modenyheter, till hvilka de då samtidigt sätts i tillfälle att från Iduns Mönsterafdelning till billigast pris erhålla färdigklippta, fullt tillförlitliga pappersmönster. Det är därför en allmänt uttalad önskan vi tillmötesgå, då vi beslutit att för det nya året förändra utgifningsformen för **Iduns Modetidning**, så att den under år 1905 utkommer i form af **fyra rikhaltiga modellkataloger — en för hvarje säsong — och innehållande två- till trehundra olika modeller.** Prenumerationspriset blir endast 2 kr. pr helt år, 1,10 pr halft år.

Då redan nu gällande prenumerationspriser å en del af de svenska tidningarna genom en långt drifven konkurrens bragts ned under de normala; då därfor en ytterligare minskning i tidningarnes prenumerationsafgifter måste för en stor del af pressen blifva mycket ödesdiger i ekonomiskt afseende samt säkerligen i många fall leda till en försämring af tidningarnes såväl innehåll som utstyrelse; då slutligen rättvisa och billighet kräfvat, att den af riksdagen beslutade höjningen i postbefordringsafgifterna betalas af den tidningsläsande allmänheten, icke af tidningarna; så hafva undertecknade tidningar beslutat att från och med 1905 års ingång så fastställa sina prenumerationspriser, att ingen minskning i den utgifvaren tillkommande delen af postprenumerationspriset måtte komma att inträda.

Aftonbladet.	Karlskoga Tidning.	Sundsvalls Tidning.
Arvika Tidning.	Karlskrona Veckoblad.	Svensk Dam-Tidning.
Blå bandet.	Karlstads-Tidningen.	Svensk Läraretidning.
Borlänge Tidning.	Kristianstadsbladet.	Svenska Dagbladet.
Borås Tidning.	Leksands-Tidningen.	Svenska Landtmannatidningen.
Bärgslagsbladet.	Lunds Dagblad.	Svenska Morgonbladet.
Bärgslagsposten.	Lysekils-Kuriren.	Svenska Sändebudet.
Cimbrishamnshbladet.	Malmö-Tidningen.	Sydhalland.
Dagen.	Mora Tidning.	Sydsvenska Dagbladet
Dagens Nyheter.	Nerikes-Tidningen.	Snällposten.
Dalarnes Nyheter.	Nora Stads och Bergslags Tidning.	Söderhamnskuriren.
Dalpen.	Nordsvenska Posten.	Söderhamns Tidning.
Djursholms Tidning.	Norrbottnens Allehanda.	Söderköpings Tidning.
Elmhults Tidning.	Norrbottnens-Kuriren.	Södermanlands Nyheter.
Engelholms Tidning.	Norrlands-Posten.	Södermanlands Läns Tidning.
Eskilstuna-Kuriren.	Norrtele Tidning.	Södra Dalarnes Tidning.
Falköpings-Posten.	Nya Dagligt Allehanda.	Templaren.
Falu-Kuriren.	Nya Lidköpings-Tidningen.	Tierps-Posten.
Figaro.	Nya Vara-Tidningen.	Tidning för Falu län och stad.
Folkbladet.	Nya Vermlands-Tidningen.	Ulricchams Tidning.
Folkskolans vän.	Nya Weziöbladet.	Upsala.
Fosterlandsvännen.	Nynäs och Södertörns Tidning.	Vadstena Läns Tidning.
Geffe Dagblad.	Reformatorn.	Veckoposten.
Göteborgs-Posten.	Sejfte Nyheter.	Vermlands Allehanda.
Göteborgstidningen.	Sejfte-Tidningen.	Vermländingen.
Göteborgstidningen.	Sigtuna Tidning.	Vestergötlands Annonsblad.
Halland.	Skara Tidning.	Vesternorrlands läns Tidning.
Hallandsposten.	Skaraborgs Läns Tidning.	Vesterviks-Posten.
Hallands Tidning.	Skellefteå Nya Tidning.	Vesterviks Veckoblad.
Halländingen.	Skåning.	Vestgöta-Korrespondenten.
Handelstidnings Veckoblad.	Skåningens Eslöfs Tidning.	Vestgöten.
Helsingen.	Socialdemokraten.	Vårt Land, halveckoupl.
Hemlandsposten.	Stockholmsbladet.	Ystad Allehanda.
Hjo Tidning.	Stockholms Dagblad.	Ystadsbladet Aurora.
Idun.	Stockholms Läns Tidning.	Östgöta-Bladet.
Karbasen.	Stockholms-Tidningen.	Östgöta-Korrespondenten.
	Stockholms-Tidningen Hvad.	Östgöten.
	Nytt i dag!	Östhammars Tidning.
	Strengås Tidning.	

Hur användes
LIEBIG'S
KÖTT-EXTRAKT?

1/4-1/2 tesked häraf upplöses i kokt vatten, då en kraftig, fett- och limrikt buljong genast erhålles. Tillsett salt, något soppfett, potatis eller bönor, så blir smaken densamma som vanlig köttsoffa har. Buljongens färg bör vara mörkgrön ej brun.

Drygare och mer ekonomiskt än kapslar och s. k. 'flytande buljong'.

Försäljes genom alla speceri- & delikatesshandlande.

Nordens största orgel- och pianofabrik.
Östlind & Almquist, Arvika.

Stockholm, Göteborg, Malmö, Vasagat. 50. V:a Hamng. 18. Baltsarg. 10.

Tillverka förstklassiga, med guldmedaljer prisbelönade
ORGLAR, PIANON och FLYGLAR, som af musik- auktoriteter erkännas jämförbara med de bästa utländska, ehuru betydligt prisbilligare. Äldre instrument tagas i byte. Priskurant gratis.

"BIKUPAN",
21 Klarabergsgatan 21,
Linneustyrslar och alla slags märkning utföres på beställning. Broderade remсор, knypplade och virkade spetsar finnas på lager. Rekvizitioner från landsorten expedieras omsorgsfullt.
Allm. Tel. 51 65.

Villa & Egna-Hemsbyggare.
RITNINGAR till moderna byggnadsformer innehålls i följande plauschverk från K. A. Ekman, Bofors, agentur för tekniska planschverk.
SMÅ BONINGSBUS af Keller 30 pl. 23x14 cm., pris 4 kr.
"EGNA HEM" af Aster, rymlig, landtlig stil, 26 pl. 32x25 cm., pris 8 kr.
LANDTHUS I SCHWEIZERSTIL af Klasen, 25 pl. 32x25 cm., pris 8 kr.
SKANDINAVISK TRÄBYGGNADSTIL af Christiansen, 30 pl. 32x25 cm., pris 10 kr.
DEKORATIV TRÄBYGGNAD af Graef, endast aetalritningar, 36 pl. 29x25 cm., pris 10 kr.
ALLT FRAKTFRITT och pr omgående.

Korfskinn.
Starka, väl rengjorda, samt rökeri för alla slags matvaror. OBS! Enrisrökning. Roslagsgatan 67. Allm. Tel. 106 91, Riks 27 18. R. & H. Lundin.

BORDEAUX-VINER
af de yppersta årgångar.
LATOUR
Schröder & Schüler & C:o
å 2,15 pr but.
rekommenderas!
K. A. NYDAHL & C:o, Stureplan 2.

Hvem vill förtjäna pengar? Helt säkert alla. Sälj då Jul- och Nyårsbrefkort från John Fröberg. Finspong. Insänd kr. 1,65, erhållas 100 som prof.

LEA
OCH
PERRINS'
WORCESTERSHIRE
SÅS

är den ursprungliga och äkta, och tillverkad efter det ursprungliga receptet. Begär och mottag endast LEA & PERRINS' SÅS, hvilken är känd såsom den bästa för Fisk, Kött, Såser, Vildt och Soppor.

Undvik underhålliga efterapningar.

Till salu en gros hos egaren, Worcester; Crosse & Blackwell, Limited, London; och export delikatess-handlare.

MAURITZ WIDFORSS H. A. B.
Stockholm, 8, Vasagatan. Filial: 88, Drottninggatan.

Kärlar alla storlekar. Skidor från 1:50 till 25 kronor paret
Pjäxor, Sokor, Stafvar, Skridskor, Skridskosegel, Salongsgevä. Fågelstudsare, Dubbelbössor, Ammunition, Gymnastikapparater, Lawn Tennis, Fotbollar m. m.
(Rekvirera priskurant.)